

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903. Första Kammaren. N:o 21.

Lördagen den 7 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 28 nästlidne februari.

Anmälles och bordlades:

statsutskottets utlåtande n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet, äfvensom

lagutskottets memorial och utlåtande:

n:o 36, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande lagutskottets utlåtande n:o 20, öfver väckta motioner med förslag till lag angående ändrad lydelse af 9 kap. 1 § giftermålsbalken m. m., och

n:o 37, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om användande af s. k. holländsk våg vid spannmåls-handel m. m.

Vid föredragning af herr af *Buréns* under gårdagen afgifna och då bordlagda motioner:

n:o 46, angående skogsvårdsafgifters användande till inköp af mark för bildande af allmäningsskogar m. m., och

n:o 47, angående skrifvelse till Konungen i fråga om vården och förvaltningen af vissa enskilda skogar,

hänvisades dessa motioner till särskilda utskottet n:o 2.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran, lagutskottets sistlidne dag bordlagda utlåtanden n:is 33—35, äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts samma dag bordlagda utlåtande n:o 1.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 4 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om ändring af § 24 i riksdagsordningen m. m., biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

*(Om vissa
ändringar i
bevillnings-
förrordningen.*

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 4 och 6 innevarande mars bordlagda memorial n:o 19, i anledning af återremiss af vissa delar af bevillningsutskottets betänkande n:o 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om vissa ändringar i förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst den 3 december 1897.

Punkten 1.

Utskottets i betänkandet n:o 15 framställda förslag beträffande 11 § bevillningsförrordningen.

Godkändes.

Punkten 2.

Utskottets i betänkandet n:o 15 framställda förslag beträffande 16 § instruktionen för taxeringsmyndigheterna.

Herr Cavalli: Jag har en gång tillförene, då fråga om ändringar i bevillningsförrordningen förelåg, tillåtit mig att fästa uppmärksamheten på, att den vid bevillningsförrordningen fogade instruktionen är — för att begagna ett lindrigt uttryck — föråldrad; den hänger icke tillsammans med den förrordning, vid hvars tillämpning den är afsedd att tjäna till ledning. Mina ord förklingade då ohörda, och jag hyser ingen förhoppning, att de i dag skola vinna bättre gehör, men jag har ansett mig icke böra underlåta att påpeka förhållandet, då jag har ett sådant exempel, som nu föreligger. Kungl. Maj:t har nämligen proponerat Riksdagen vissa ändringar i bevillningsförrordningen utan att därvid föreslå någon ändring i instruktionen, oaktadt sådan är erforderlig. Det vill däraf synas framgå, som om densamma alldeles lämnades ur räkningen. Kan detta exempel påskynda en behöflig revision af sagda instruktion, vore det önskvärdt.

Beträffande det föredragna betänkandet yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes utskottets ifrågasatta förslag.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 4 och 6 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 20, i anledning af föreslagna ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften.

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.*

Herr Cavalli: Jag hemställer, att bevillningsutskottets förevarande betänkande måtte punktvis föredragas och första punkten sålunda, att först rubriken »växel» företages till behandling; att därefter behandlas hvar efter annan frågan om stämpel å följande med växel likställda stämpelpfiktiga handlingar: »anvisning», »check», »inkassering af penningar», »invisning», »kvittens» och »postremissväxel»; att därefter till behandling företages rubriken »spar-kasse- eller därmed jämförlig räkning»; samt att därefter behandlas i följande ordning följande med dylik räkning likställda stämpelpfiktiga handlingar: »kreditiv eller därmed jämförlig räkning», »löpande eller därmed jämförlig räkning» och »upp- och afskrifnings- eller därmed jämförlig räkning». Vidare hemställer jag, att diskussionen vid rubriken »växel» måtte få omfatta hela propositionen.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Punkten 1.

Kungl. Maj:ts förslag till ändring i vissa delar af förordningen angående stämpelafgiften.

8 §.

Rubriken Växel.

Hans excellens herr statsministern Boström: Då min kollega, finansministern, är upptagen i Andra Kammaren, anhåller jag att få yttra några ord med anledning af föreliggande kungl. proposition.

Det framgår, efter min uppfattning, alldeles tydligt af utskottets betänkande, att utskottet är en principiell motståndare till stämpelbeskattning. Frågan har tagits före redan vid denna tidpunkt, innan man kunnat öfverskåda, huru riksstatens ställning kommer att gestalta sig; men huru det än kommer att gå, finner utskottet, att det ifrågasatta stämpelförslaget icke bör vinna Riksdagens godkännande.

Det är ju gifvet, att i och för sig en växelskatt icke är någon

*Ifragasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

angenäm sak lika litet som hvarje annan skatt, och i denna del kunna vi väl alla vara ense med utskottet, men å andra sidan är det naturligt, att, då statens behof växa, också nya skattetitlar måste uppsökas, och det är en gammal sanning, hvad en göteborgsrepresentant i Andra Kammaren, reservant till utskottets betänkande, säger, att nämligen det alltid ligger en gifven fördel uti att skatterna fördelas på så många skattetitlar som möjligt. Det är därför också som Kungl. Maj:t i propositionen i år har föreslagit en utvidgning af denna stämpelskatt; den finnes visserligen redan nu i riksstaten upptagen, dock endast till ett helt obetydligt belopp — den är nämligen, såsom herrarne veta, upptagen till 6,500,000 kronor — men herrarne torde erinra sig, att däruti ingå arfskatt, stämplor utgörande ersättning för af myndigheter lämnadt biträde; däruti ingå vidare kortstämplor, lösen för utslag och resolutioner, och man finner däraf, att någon stämpelskatt i vanlig mening icke finnes hos oss i någon synnerligt stor utsträckning. Det är dock gifvet, att denna skatteform borde kunna användas i väsentligt ökad utsträckning emot hvad hittills ägt rum. Så har också Kungl. Maj:t ansett, då Kungl. Maj:t vid sina exposéer såväl 1892 som 1901, för att täcka de då föreslagna utgifterna, ifrågasatte en ökad användning af stämpelskatten.

Om man jämför i hvad mån stämpelskatten anlitas i Sverige med förhållandet i andra länder, kommer man till rätt öfverraskande resultat. Enligt Almanach de Gotha uppgår i Frankrike stämpelskatten i förhållande till öfriga statsmedel ungefär till 20,7 %, i England till endast 8,7 % — men för ett par år sedan eller 1901 var den upptagen till 19 %, och att den gått ned så mycket, beror på att engelsmännen för sina utgifter i boerkriget behöfde öka sina skatter, särskildt inkomstskatten, och detta gjorde, att stämpelskatten, som bibehölls oförändrad, sjunkit — i Italien uppgår den till 12 %, i Nederländerna till 14 %, i Belgien till 11,6 %, i Portugal till 10,9 %, i Danmark till 9,2 %, medan den i Sverige endast uppgår till 3,7 %. Endast ett land finnes med mindre användning af denna skatt, nämligen Norge, där den utgör 1,4 %. Ingen lär väl kunna underkänna erfarenheten och kapaciteten hos finansförvaltningarna i flertalet af dessa länder, och det torde, i betraktande af hvad jag nu nämnt, väl kunna sättas i fråga att gifva en än mera ökad utsträckning åt stämpelskatten äfven hos oss. Att, när man skulle börja därmed, man då anlitate den i en form, som redan under åtskilliga år varit begagnad, är ju helt naturligt. Stämpel på växlar pålades 1894, om jag ej minnes orätt, och då den upphörde, var det därför, att statsverket icke vidare behöfde denna inkomst. Nu anmärker utskottet mot stämpel på växel, att man drabbar omsättningen och »att växlar för dem, hvilka behöfva använda sådana, i allmänhet ej representera tillgång, utan fastmera skuld». Jag föreställer mig, att denna uppfattning i nå-

gon mån kan tåla att modifieras. Att den drabbar omsättningen, är ju i viss mån sant: men om man icke alltid kan träffa kapitalet endast när det slutligen visar sig, utan måste uppsöka det, när det träder fram i tidigare former, så är det gifvet, att man har fullgod anledning att gå till växeln, närhelst kapitalet på detta sätt visar sig. Då jag skrifver en växel för en affär, gör jag det i hopp att affären skall bereda mig inkomst. Således, ur denna synpunkt finnes för mig ingen anledning, hvarför man nödvändigt bör förkasta den. Det är sant, att några affärer icke leda till önskad resultat och att de kanske lämna förlust i stället för beräknad vinst, men vi torde kunna vara ense om, att detta är ett ringa fåtal; flertalet affärer, i hvilka växlar användas, leda väl till önskad resultat, till vinst, och i alla fall är man här bättre ställd än vid en del andra skatter, särskildt inkomstskatten, som drabbar jordbrukaren på det sättet, att han får betala skatt på grund af ett visst taxeringsvärde, vare sig han har inkomst af jordbruket eller icke, och att den sista tiden icke varit synnerligen rentabel för jordbruket är väl faktiskt. Om växel således icke kommer att lämna slutlig inkomst, är detta ett undantag, som icke bör verka afskräckande. Ser man efter, huru förhållandena voro under den tid växelskatten existerade, så är det naturligt, att om den än icke var bekvämlig för den, som drabbades däraf, den dock å andra sidan, såsom framgår af siffrorna i den kungl. propositionen, icke hindrade, att nog gick rörelsen framåt i alla fall; och icke visade de åren någon tillbakagång i den finansiella världen, utan tvärtom.

Då jag hörde, att bevillningsutskottets ordförande i sitt förslag till föredragningsordning hemställde och kammaren godkände, att debatten finge röra sig om förslaget i dess helhet, torde det tillåtas mig att öfvergå till den del, som rör stämpel på anvisning och som man äfven yttrat sig mycket ogillande om; det skulle vara en skatt på ordentligheten och alla möjliga goda saker. Vi veta, att i många andra länder, särskildt England, denna skatt användes, och den utgör efter mitt förmenande en mycket lämplig inledning till de ökade stämplat vi nog blifva tvungna att använda; det är den form, i hvilken man bäst gör inledningen och söker vänja allmänheten vid det nya. Den kan ej heller under några förhållanden betraktas såsom betungande; det kan väl vara förargligt, besvärligt att vid hvarje anvisning påföra denna lilla stämpel, men det är icke värre än när jag frankorar ett bref, det är precis samma operation. Jag har försökt på penninginrättningar göra mig underättad om, huruvida den kan anses betungande, och man har sagt mig, att endast sällan förekommer, att man mer än en gång om dagen lyfter på sin bankräkning, och i flertalet köpmansaffärer, har man sagt mig, sker det i regel icke ons så ofta. Lyfter man således dagligen under 300 arbetsdagar om året, skulle hela skatten uppgå till 30 kronor. Hvad denna skatt har att betyda för idkare

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

af jordbruk och annan rörelse hafva vi litet hvar reda på; den kan i ingen mån vara afskräckande.

Det har äfven ifrågasatts, att man i sammanhang härmed skulle lägga skatt på sparkasseräkning, något som jag sett i en i sina uttryck så urban tidning som Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning karakteriseras såsom abderitiskt. Men jag kan icke finna något mera orätt i denna än i någon annan skatt, och jag tror till och med, att det direkt påkallas att stäffa denna rörelse; den är nämligen af helt annan och större betydelse, än den vid första ögonkastet synes vara. Det förefaller så naturligt, att allmänheten vänjes att sätta in äfven sina små besparingar i bankerna; men vi hafva en annan form af banker, som just är ägnad att mottaga dessa små besparingar, nämligen sparbänkerna, hvilka förvaltas enligt af Kungl. Maj:t utfärdade särskilda föreskrifter. Nu veta herrarne litet hvar, åtminstone alla, som syssla med sparbänker, att det visat sig en synnerlig benägenhet att draga penningar ur dessa och sätta in dem i de andra bankerna. Men dessa senare äro en affär, som så mycket som möjligt bör röra sig med korta penningar; sparbänkerna åter böra röra sig med långa, och de små besparingarna äro sådana, som i allmänhet söka en lång placering. Det är då alldeles icke önskvärdt, att alltför stora belopp af detta slag af penningar hopa sig i bankerna och att motsvarande belopp dragas från sparbänkerna. Sparbänkerna hafva ett särskildt viktigt område för sin verksamhet, nämligen att tillgodose de mindre jordägarna, de små hemmansägarna, kanske ock den lilla industrien, med ett ord de smärre affärerna. Men, säger man, jordbrukaren kan gå till hypoteksföreningarna. I dessa finnas dock alltid, såsom herrarne veta, en viss minimisiffra, under hvilken de ej lämna lån. Jag tror att minsta lånet ofta är bestämdt till 1,000 kronor, motsvarande 2,000 kronors fastighetsvärde. Följden har blifvit, att dessa sparbänker, som lämna lån till smärre jordägare, hafva kommit i en rätt betänkelig ställning emellanåt, och därför är det utan tvifvel godt, om det kunde ordnas så, att hvar sak finge hvad den tillkommer, och att bankerna icke draga till sig penningar, som i själfva verket höra till ett annat gebit. Att man kommer till detta resultat, därtill kan den afgift, som nu är ifrågasatt att åsätta sparkasseräkning, bidra och det är ur denna synpunkt jag icke kan se något ondt i densamma. Hela denna räkning var för öfrigt okänd till för några år sedan. Då var det en skånebank, som började, och exemplet följdes af den ena banken efter den andra, så att snart nog hvarenda bank har sådan räkning.

Jag skall icke vidare taga kammarens tid i anspråk, men tror mig hafva gifvit skäl för min anhållan om bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Lithander: Ehuru hans excellens statsministern lagt sitt tungt vägande ord mot bifall till bevillningsutskottets betän-

kande, vågar jag anhålla att få yttra några ord till förmån för detsamma. Jeg får då till en början säga, att jag vågar hysa en annan mening än hans excellens därtutinnan, att orsaken till att denna skatt, som infördes 1894, upphörde den 31 december 1898, ingalunda ensamt var de rika tillgångarna i statskassan. Ty det vet hvar och en, som rör sig inom handelsvärlden och har med allmänheten att göra, att denna skatt då likasom nu var förhatlig, och att man på denna grund önskade samt arbetade på att få den upphäfd. Ej heller kan jag dela statsministerns uppfattning angående sparkasseverksamheten. Denna är en alldeles särskild gren af bankernas verksamhet och afsedd att uppsamla smärre belopp, visserligen icke i allmänhet så små summor som i sparbankerna, men i allt fall visar medelsiffran af de under årens lopp insatta medel å dessa sparkasseräkningar en så ringa summa, endast omkring 450 kronor, att här icke kan vara fråga om kapitalinsättningar i samma afsikt som dem, för hvilka depositionsräkningar begagnas.

Jag yttrade nyss, att stämpelskatten då såsom nu var föga behaglig för vare sig näringsidkarne eller andra, och jag har i dagarna från skilda delar af landet fått mig tillsända protestskrifvelser mot den nu föreslagna skatten på affärspapper. Man anhåller i dessa skrivelser om deras öfverlämnande till bevillningsutskottet, och att deras innehåll måtte bringas till kamrarnas kännedom. De äro så mångtaliga och delvis innehållande en så omständlig och vidlyftig motivering, att jag icke kan våga besvara kammaren med någon utförligare redogörelse för deras innehåll, men om jag skulle söka referera det väsentligaste af deras innebörd, så är detta i korthet följande.

Man utgår från den uppfattningen att, då näringsidkarne likasom andra medborgare enligt bevillningsförordningen till stat och kommun utgöra skatt för totalinkomsten af sin rörelse, och det så nyligen som nästlidna år samtidigt införts själfdeklaration och en särskild progressiv inkomstskatt, då tycker man detta regeringens skatteförslag vara något väl häftigt och finner det något underligt, att på detta sätt skall beskattas hvarje särskild transaktion på näringslifvets område. Man anser, att det kunde vara, tills vidare åtminstone, till fyllest med nu gällande dryga skatter, hvilkas verkan man för öfrigt ännu icke varit i tillfälle att skönja.

Afvenledes uttryckes i åtskilliga skrivelser den uppfattningen, att den föreslagna stämpelskatten, ifall den komme att antagas, skulle ställa sig hindrande i vägen för tillämpningen af två stora och viktiga principer: den ena är sparsamhetsprincipen, och denna är ju tyvärr icke så synnerligen rotad i vårt land, den andra är principen af ordning och reda inom affärlifvet. Men om någonting behöfver uppmuntras hos oss, så är det väl framför allt sparsamhetsandan, och då är det väl icke heller att undra på, om man icke så synnerligen välvilligt emottager ett regeringsförslag, hvilket

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

går ut på en beskattning af sparkassemedel. Vid detta solklara misstag behöfver jag icke länge uppehålla mig. Däremot anhåller jag att något närmare få gå in på det område, hvarest jag har min hufvudsakliga verksamhet, nämligen handelsområdet.

Det är bekant, att för utfående af en fordran lagen föreskrifver att fordringsbevis skall företes. Under de många år detta lagbud varit gällande har det naturligtvis inom affärsvärlden rådt en viss sträfvan att med de medel, hvilka stått till buds, söka verka för att varuförsäljning skulle medföra skyldighet för köparen att aflämna accepterad växel. Detta är ju ett riktigt och godt fordringsbevis, och det är af en ofantligt stor vikt för handelsvärlden, att detta betalningsmedel kommer till så vidsträckt användning som möjligt. Jag kan tryggt försäkra eder, mina herrar, att denna sträfvan har icke utan ganska betydliga uppoffringar från våra köpmäns sida ändtligen krönts med åtminstone någon framgång. Man har icke lätt kunnat förmå köparne att bryta med det gamla föreställningssättet, att hvarje försäljning blott behöfde blifva en bokfordran, och man har följaktligen icke utan stor tvekan gått öfver till den nu inom köpmansvärlden någorlunda allmänt gällande kutymen att vid varuförsäljning lämna växelaccept. Uppoffringen har bestått uti att lämna en längre betalningstid. Det var ju så, att en köpare mycket ogärna lämnade sin accept, men det förlängda betalningsansåndet med tre till fyra månader öfvervann så småningom köparnes betänkligheter. Sålunda får säljaren redan här vidkännas en uppoffring, och man skulle kunna säga, att denna ömsesidiga förmån, om man så vill kalla det, köpare och säljare emellan, redan nu drager en skatt af cirka 1½ à 2 procent i ränteförlust. Det vore ovillkorligen ett steg tillbaka, ifall man nu genom den föreslagna stämpelskattens antagande skulle försvåra fortsättningen af växlars accepterande vid varuköp, ett ganska beklagligt steg, hvilket otvifvelaktigt skulle föra med sig ett ofantligt besvär med korrespondens och ständiga tvister, huruvida växel skulle lämnas och om hvilken som skall betala växlestämpeln o. s. v. Den, som icke bedrifver affärer, kan svårligen göra sig ett begrepp om det besvär och de obehag, som skulle tillskyndas vår handelsvärld genom en dylik beskattning, obehag af så stor betydelse, att den statsinkomst, som kunde vinnas genom skattens åsättande, i jämförelse därmed synes mig alltför ringa. Däruti torde man ock hafva att söka en del af anledningen till det stora motståndet mot denna skatt. Man har äfven uttalat den uppfattningen, att då regeringen hade att söka efter skatteobjekter, hade det kanske varit naturligare att slå ned på lyxen och njutningsbegäret och att sålunda på *detta* område söka skatteföremålen i stället för att söka upp dem på sparsamhetens och de idoga sträfvandenas område. Ser man rätt på saken, kan man väl icke underlåta att finna dessa klagomål och anmärkningar vara ganska väl grundade.

Med den tillåtelse, som från början gafs, att vid denna punkt

tala om förslaget i dess allmänhet, skall jag tillåta mig påvisa, huru olämpligt det måste synas, att t. ex. när en köpman genom erläggande till banken af en viss afgift erhållit kreditiv därstädes, för hvilket han naturligtvis dessutom måste ställa säkerhet, någonting som redan det kan vara förenadt med svårigheter för personer med små resurser, att, säger jag, när han sedan skall taga ut de penningar, han på detta sätt förskaffat sig, staten kommer och beskattar dem. Samma förhållande med upp- och afskrifningsräkning. Om en person med små resurser lyckats plocka in en liten summa på en dylik bankräkning tills han skall göra sin likvid, måste han betala skatt för att få ut sina penningar, och skall han sedan skicka dem i postremissväxel, skall han ånyo betala skatt till staten. Jag undrar, om icke en så beskaffad skatt borde vara den allra sista att tillgripa. Om man skickar en inkassering till landsorten, är man skyldig förse detta papper med stämpel, en skatt alltså till staten, innan man ens vet om man får några penningar för detta papper eller icke. Ingenting är vanligare, än att en sådan inkassering blifver tillbakavisad med en förklaring sådan som denna: »Jag kan icke betala nu, jag har redan i går skickat en del, resten sänder jag längre fram.» Denna stämpel är således i dylika fall fullständigt bortkastad, men det åligger köpmannen att åsätta stämpeln; gör han det icke, är han en lagbrytare och ådömes böter intill tio gånger beloppet af den felande stämpeln. Det är visst icke att orättvist bedöma denna sak, om man säger, att detta är en skatt, hvilken för affärsvärlden är liktydig med en besvärighetsskatt. Då hans excellens bedömde arten af växlar i allmänhet, synes han dock hufvudsakligen hafva tänkt på de ofta förekommande ackommodationsväxlarna, hvilka måhända, noga sedt, representera det största beloppet på växelmarknaden. Tyvärr äro många af våra banker alltför tillgängliga för den sortens transaktioner. För dem har jag däremot icke den allra ringaste medömkan och för deras förmån talar jag ingalunda; den önskan, jag skulle vilja fästa vid dem, är, att de snarast möjligt måtte försvinna från affärsvärlden. Jag har blott velat tala om hvad som rör den sunda affärsverksamheten, varuförsäljningen, och de växeltransaktioner, hvaraf denna är i behof.

Jag vill icke trötta kammaren med något längre ordande i denna sak, jag har fått fullgöra min skyldighet att meddela hvad man rundtom i landet i detta afseende tänker och vill, och jag slutar med att anhålla om bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr Cavalli: Jag har så många gånger här i kammaren uttalat mig i den föreliggande frågan, att ingen kan begära, att jag skall kunna komma med någonting nytt; jag hoppas blott, att man icke skall komma ihåg hvad som af det jag nu gör att anföra är ett upprepande af hvad jag sagt tillföre.

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.*
(Forts.)

Det är antagligt, att den kungl. proposition, som nu föreligger till afgörande, i dag faller, men om det är antagligt, så är det å andra sidan säkert, att den dag ej är långt aflägsen, då hvad i densamma nu är föreslaget gör sitt inträde i lagstiftningen. Ty i samma mån som statens behof af inkomster ökas, blir det för Riksdagen nödvändigt att utveckla stämpelbeskattningen. Vi hafva redan på den direkta beskattningens väg gått så långt, att vi där ej kunna gå mycket längre. Och bland de stämpelskatter, som helt säkert komma i främsta rummet, är just den nu föreslagna, mot hvilken ett så stort motstånd visat sig, eller stämpeln på inrikesväxlar. Det är ju gifvet, att i den mån man lägger en skatt på omsättningen — och detta är en skatt på omsättningen — försöker affärsvärlden, helt lojalt naturligtvis, undandra sig denna beskattning, men frågan om skatt på inrikesväxlar kan den i längden och i stort sedt ej undgå, och däraf kommer, helt naturligt, motståndet mot den skatten. Den siste talaren må orda så mycket som helst om att principen af reda och ordning inom affärlifvet härigenom motverkas — stämpelskattens införande leder dock ej till upphörande af användandet af växlar, och jag tillåter mig dessutom att ställa mig tviflande till hans påstående, att den af honom framhållna principen skulle taga skada af växelstämpeln. Talaren yttrade, att denna skatt ej vore behaglig. Ja, mina herrar, jag undrar just, om de af kammarens ledamöter, som, i likhet med mig, under flera år tillhört bevillningsutskottet, någonsin fått erfara, att en föreslagen skatt befunnits behaglig — att få upplefva sådana sälla dagar må blifva våra efterträdares i utskottet lott — vi ha hittills aldrig varit så lyckliga.

Man har nu kommit med en mängd protestskrifvelser mot den föreslagna skatten, och samme ärade talare nämnde, att motiveringen i dessa skrifvelser varit vidlyftig och skiftande. Men, mina herrar, huru lätt är det ej att få en massa underskrifter, då man kommer med ett färdigskrifvet papper — med undantag måhända då det är fråga om borgen. Jag tillmäter därför icke dessa protestunderskrifter så synnerligen stort värde. Särskildt har man protesterat mot att återinföra en skatt, som afskaffades 1898. Jag har många gånger tänkt på detta riksdagsbeslut, och jag har därvid aldrig kunnat tillbakahålla den uppfattningen, att Riksdagen den gången handlade såsom den där helt hastigt och oförmodadt kommit till rikedom och om hvilken det gäller, att han icke alltid förstår att väl bevara de tillgångar han fått. Vi trodde oss nog då hafva kommit in i ett alldeles särskildt lyckligt ekonomiskt tillstånd, i ett förut ej anadt välstånd, som aldrig skulle upphöra, och så beslöts afskrifning af denna inkomstkälla.

Med hvad jag nu haft äran anföra har jag sagt hvad jag för tillfället har att säga om det föreliggande förslaget om stämpelskatt på växlar och anhåller att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition i denna del.

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

Herr Rettig: Om man betraktar de olika staternas budgeter, finner man på inkomstsidan, att stämpelskatten spelar en mycket betydande roll, och hans excellens statsministern har äfven påvisat, hvilken betydelse procenttalet af stämpelskatten spelar i de olika staterna. Men, mina herrar, då man gör jämförelser, bör man äfven göra jämförelser mellan samma förhållanden de olika länderna emellan. Om man då jämför handelsförhållandena i Sverige med handelsförhållandena i t. ex. England och Tyskland, äro dessa helt och hållet olika. En föregående talare, herr Lithander, har nyss påpekat vissa saker ur den merkantila historien, och jag har i dessa hänseenden samma erfarenhet som han. Vi hafva under en lång följd af år inom handelsvärlden sökt att införa ordning och skick vid försäljningar, och inom vissa köpmansgrenar har man äntligen lyckats komma därhän, att man nu är öfverens om bestämda betalningsterminer; inom andra åter har man ännu ej kommit så långt. Där emellertid bestämda betalningstider förekommit, har man sålt mot accepter, och dessa accepter har säljaren sedan kunnat begagna såsom förlagskapital i sin rörelse. Man har diskonterat växelaccepterna i bankerna, och detta kapital har oupphörligen blifvit omsatt. Men de köpmän, som ej äro nog lyckliga att kunna sälja på vissa betalningstider och ej få något dylikt erkännande af köparens betalningsansvar, få därigenom ej tillfälle att skaffa sig ett sådant förlagskapital, utan de få vänta tills en tid har gått och få sedan söka inkassera sina fordringar. Man har försökt att införa ordning i detta afseende genom ett vidsträcktare användande af accepter, men dock ej lyckats öfver hela linjen. Om nu den föreslagna stämpeln på inrikesväxlar skulle införas, vore detta till väsentligt hinder för genomförandet af nämnda ordning inom affärsvärlden. Och detsamma gäller om bankanvisningar.

Om vi gå till checksystemet, så är det fullständigt olika i Sverige och i England. I Sverige betala, såsom vi veta, bankerna ränta å de medel, som insättas å löpande räkning, å upp- och afskrifningsräkning, och enligt förslaget skall innehafvare af en sådan bankräkning, då han får sin växelbok, betala för den stämpel, som åsättes checken. I England förfares helt annorlunda. Där betalas ingen ränta på medel å löpande och upp- och afskrifningsräkning, och där är det banken själf, som tillhandahåller och i många fall betalar stämpeln. Alltså ett helt olika förhållande emot i vårt land; men då man jämför det ena, bör man också jämföra det andra.

Med hvad jag nu sagt har jag dock ej velat angifva mig såsom en afgjord motståndare till stämpelskatten, ty jag är öfvertygad, att tider kunna komma, då vi ovillkorligen *måste* tillgripa dessa skatteobjekter. Men jag anser tidpunkten för det närvarande ej vara opportun. Jag har sökt gifva skäl, hvarför jag för närvarande är emot denna stämpelskatt, men om och när fosterlandets väl det kräfver, skall jag ej längre sätta mig emot dess återinförande i vårt skattesystem.

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.*
(Forts.)

Herr Wester: Jag anhåller att till en början få nämna, att äfven till mig från Värmland insändts åtskilliga petitioner i afseende å den föreslagna stämpelskatten.

Jag skall ej upptaga kammarens tid med att söka ingå i något bemötande af de många skäl, som anförts för antagandet af denna skatt, jag skall till och med instämna med bevillningsutskottets ärade ordförande därutinnan, att den tid kan komma, då stämpelskatten å växlar blir en nödvändighet. Men vi hafva ännu ej glidit så långt ned på skatteskalen, att vi behöfva antaga en förordning, som i många hänseenden är så hinderlig för affärs- och näringslifvet som den här ifrågasatta. År 1898, då frågan om borttagande af växelskatten förelåg, yttrades af en mycket framstående ledamot af Riksdagens Andra Kammare, att denna skatt är orättvis, och därför måste den bort — uteslutande därför. Och Riksdagen borttog också stämpelskatten. Men hvad som var en orättvisa för fem år sedan, kan väl icke i närvarande tid vara en rättvisa.

Och hvarför är stämpelskatten orättvis? Jo, bland annat, därför att den ålägger en del samhällsmedlemmar, som behöfva röra sig med dylika papper, en särskild beskattning, oaktadt de redan förut hafva betalat skatt för hela sin inkomst såväl till stat som kommun; och vidare därför, att den ofta nog icke träffar den förmögenhet man afsett. Det händer ju, då kulan löper ut, att den studsar emot vattenytan och träffar ett förut icke anadt mål; så förhåller det sig, kan man säga, äfven med stämpelskatten. Den siktar mot kapitalet, men den träffar lånebehovet; den siktar vidare mot nya rika skattekällor, men träffar ofta nog det sträfsamma arbetet och sparsamheten; den siktar slutligen mot det stora, lifliga affärlifvet, men den kanske därvid äfven träffar armodet. Det är just detta, att man med stämpelskatten icke träffar det mål, till hvilket man syftar, som gör, att den sist af alla skattekällor bör anlitas.

Det har redan förut påvisats, huru många hinder den lägger i vägen för utvecklingen af affärs- och näringslifvet, och jag ber särskildt få betona, att många små besparingar, som förut ingått till bankerna och således kommit den allmänna rörelsen till godo, ej vidare komma att insättas till skada för såväl den enskilde som det allmänna.

Då man ser, huru mycket arbete, tid och möda Riksdagen offrat för att söka utarbeta nya beskattningslagar, så kan man väl med skäl fråga sig, om man här i nöjenas och lyxens sköna stad glömt bort, att vi stå inför det svåraste missväxtår, som inträffat sedan år 1868. Det må under sådana förhållanden icke förvåna någon, att man öfverallt i bygderna resonerar som så, att det finnes väl också ett annat sätt att få statens debet och kredit att gå ihop än att enbart införa nya skatter, och detta andra sätt — det heter sparsamhet. Jag vet mycket väl, huru svårt det kan

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

kännas att söka minska eller förneka ett anslag till ett ändamål, som man behjärtar och som man finner önskvärdt att befrämja. Men det finns något, som heter nödvändighet, och man står just i vår tid inför en sådan, och jag är förvissad om att det öfverallt i landet skulle mottagas med stora sympatier, om Riksdagen i någon mån ville slå in på den vägen.

Nu kan man säga, att det uppstår ju brist i statskassan, om något anslag, som redan beräknats såsom inkomst, uteblir. Javäl, men jag tror, att denna brist på många sätt kan utjämnas. Exempelvis vill jag nämna ett sätt, nämligen detta: låt de skattskyldige slippa stämpelskatten, och låt staten behålla majstullen. Då ta plus och minus ut hvarandra, och alla bli nöjda. Herr grefve och talman, jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Östberg: Det var ej oväntadt, att ett förslag till återinförande af stämpelskatt, särskildt på affärsväxlar, skulle väcka missnöje inom vida kretsar bland landets affärsmän. Men man hade dock ej väntat sig, att detta missnöje skulle gifva sig uttryck i så storartade demonstrationer, som skett, genom alla de petitioner, som afgifvits. Emellertid förefaller det mig, som om dessa petitioner egentligen icke gifvit intryck af annat, än att en sådan missbelåtenhet, hvarom det talats, verkligen förefinnes rundtom i landet. Likväl är jag öfvertygad om, att man inom Riksdagen likasom i bevillningsutskottet måste anse sig skyldig att betrakta detta förslag ur skattepolitisk synpunkt och icke ur de enskilda intressenas synpunkt.

Det är gifvet, att hvarje skatt är olämplig, såvida den ej behöfves, och följaktligen, om ett afstyrkande af denna skatt hade stödt sig på den åsikten, att en ökad beskattning för närvarande ej behöfdes, vore en sådan ståndpunkt ganska stark. Emellertid finner man, att bevillningsutskottet visst icke sett saken på det sättet, utan det har öfver hufvud taget vänt sig mot principen för denna beskattning. Men utskottet har därvid icke, såsom jag anser hade varit det riktiga, försökt att mot hvarandra väga olika skatteformer, och det finnes ej någon antydning om, hvilken annan skatteform under nuvarande förhållanden bör kunna anses lämpligare och ändamålsenligare.

Enligt min åsikt har stämpelskatten mycket stora fördelar, hvilka man ej får förbise, och jag har därför för min enskilda del den uppfattning, att bland de skatteformer, som jag skulle vilja anlita för täckande af skattebehofven, finns det icke någon, som är lämpligare än just stämpelskatten. Denna skatteform medför åtskilliga stora fördelar i rent skattetekniskt hänseende. En sådan beskattning på affärsväxlar, som här är föreslagen — under förutsättning att beloppen äro väl afvägda — lämnar staten en mycket säker inkomst, och denna inkomst är mera jämn än inkomster af skattetitlar i allmänhet. En sådan skatt måste visserligen undergå

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

åtskilliga fluktuationer, men jag tror, att dessa fluktuationer ej på långt när komma att uppvisa samma siffror som fluktuationerna inom åtskilliga andra, kanske de flesta andra skattetitlar. Vidare gäller det om alla sådana stämpelskatter, att de äro för den skattdragande allmänheten ganska litet betungande att erlægga. Denna skatt uppbäres i små belopp och under sådana former, att den för de skattdragande egentligen icke utgör någon särdeles kännbar pålaga. I detta afseende är stämpelskatten att likställa med öfriga indirekta skatter. Vidare vill jag erinra om, hvilka stora fördelar sådana stämpelskatter som dessa hafva i kontrollhänseende. För indrifvande af dessa erfordras ju icke särskilda anordningar för kontroll, och sådana hafva ej heller blifvit föreslagna. Jag tror, att man ej får förbise detta, utan tvärtom erkänna, att dessa synpunkter äro ganska viktiga, och gentemot dem synas mig de erinringar, som gjorts i petitioner och från andra håll, väga ganska litet.

Man talar om att stämpelbeskattningen är så besvärlig och betungande. Jag kan ej förstå, huru man kan säga något dylikt, och det kan i alla händelser ej vara berättigadt. Att belägga dessa handlingar med ett skattemärke medför ju, såsom redan förut anmärkts, ej större besvär än vid ett vanligt påsättande af frimärken på bref eller vid ofantligt många andra tillfällen dagligen och stundligen, då man måste vidkännas små obetydliga utgifter. Besväret för affärsmännen kan man således ej taga med i beräkningen.

Nu säger man, att stämpelskatten skulle inskränka bruket af affärsväxlar; och då ju alla erkänna det vara en god sak, att sådana växlar begagnas i allt större utsträckning, synes denna invändning hafva större skäl för sig. Men jag tror verkligen icke, att förhållandet är sådant, och erfarenheten talar ej för en sådan slutsats. Om man ser, huru beloppet af utelöpande växlar ställer sig under olika tider, så finner man i betänkandet uppgifvet, att det utgjorde vid slutet af november månad år 1894 205 millioner och att det år 1898 stigit till 300 millioner. Detta utgör således en stegring i det närmaste af 50 %. Från och med år 1899 togs stämpeln bort. Därefter steg på fyra år växelbeloppet från 300 till 403 millioner. Detta utgör absolut taget ungefär samma stegring — 100 millioner. Men ser man på procenttalet, så var stegringen under de fyra år, då växeln var fri, endast 33 %. Dessa siffror visa således icke någon antydning till att anlitaandet af växlar har varit större under de år, då växeln var fri. Man har anmärkt, att detta växelbelopp uppkommit genom en dubbel räkning, enär en hel del af dessa växlar rediskonterats. Men detta har gifvetvis varit fallet under båda perioderna, och jag är tämligen säker på, att rediskonteringen icke var mindre under de senare åren än under de tidigare, snarare tvärtom.

Herr Lithander anförde, att köpmännen haft så stora svårigheter att införa bruket af växlar, och att detta måst köpas med

ganska stora uppförfningar. Ja, det må vara sant, men om köpmännen verkligen med rätta finna, att bruket af växlar är till stor nytta för deras affärer, så ligger det ju i deras egen hand att fortfarande liksom hittills befrämja bruket af växeln. Ty det är att väl märka, att det är alltid trassenten, som är skyldig att påsätta stämpel, ingalunda acceptanten. Jag kan därför ej förstå, att införandet af stämpel på affärsväxlar skulle kunna i någon mån hämma handelns utveckling, och skulle det göra så, så påstår jag, att då är det just köpmännens eget fel.

Man har klagat så mycket öfver att denna beskattning icke träffar kapitalet såsom sådant, utan omsättningen. Men då vill jag fråga: är det verkligen något orätt i att pålägga en skatt, som träffar omsättningen? Jag tror det icke. Då man å ena sidan söker träffa kapitalet på åtskilliga sätt, t. ex. genom progressiv inkomstskatt, hvilken ju särskildt drabbar det stora kapitalet, och å andra sidan ser, huru man utsträcker beskattningen till den rena förbrukningen, t. ex. genom skatt på socker, maltdrycker och brännvin, för att ej tala om lifsmedelsbeskattningen — hvarför skulle man då undantaga omsättningen från en särskild pålaga? Tror man kanhända, att det är köpmännen, som hafva den minsta förtjänsten bland näringsidkarne inom landet? Jag tror det icke; jag tror snarare, att hos dem finnes större bärkraft än inom ofantligt många andra grenar af näringslivet.

Det kan för öfrigt anmärkas, att det är ingalunda en ny princip, som man vill införa, då man ifrågasätter stämpelbeskattning på handlingar, som äro tillkomna för att skaffa kredit och icke för placering af medel. Vi hafva redan beskattning på utländska växlar; de tjäna ju också omsättningen. Jag erinrar också om, att staten utkräver en ej obetydlig stämpel för hvarje inteckning i fast egenom, och dessa handlingar äro ju allesammans skuldförbindelser, hvilka utfärdas för att skaffa kredit. Jag vill ytterligare erinra om att staten utkräver stämpel, så snart en skuldförbindelse utlämnas för indrifning, och detta är väl ett tillfälle, då den skattskyldige har den minsta skatteförmåga. Att i det fall, då fråga är om affärsväxlar, pålägga beskattning, synes mig således vara mycket rättvist. Och jag vill ytterligare påpeka något, som utskottet anfört, nämligen att användandet af växlar medför för affärsmännen en mycket stor förmån, särskildt genom växellagens bestämmer, som underlätta indrifning af fordringar. Är det då så obilligt, att någon beskattning till staten erlagges till gengäld för denna förmån, förutsatt att denna skatt sättes till rimligt belopp, och det anser jag vara förhållandet i detta fall. Såsom en reservant mot utskottets betänkande anfört, har denna beskattningsform den fördelen med sig, att den aldrig drabbar de rent obemedlade, och detta är något, som ytterligare utgör ett skäl för dess berättigande.

Jag är liksom bevillningsutskottets ordförande öfvertygad om, att man ganska snart skall komma till den uppfattningen, att denna

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel
förordningen.
(Forts.)*

skatteform äfven i vårt land måste få ökad användning, och kan man i gengäld minska något på beskattningen å andra håll, så tror jag utbytet skulle vara ganska berättigadt.

Hvad nu de öfriga föreslagna stämplarna beträffar, så erinrar jag om, att man på postremissväxlar för längre tid tillbaka sedan alltid betalade en afgift af 10 öre, visserligen icke till staten utan till bankerna, men man var dock van vid denna utgift och klagade ej däröfver. Det bevisar, att man kan betala 10 öre för ett sådant papper, utan att det egentligen känns såsom någon olägenhet eller tunga.

Hvad beträffar stämpelbeläggning af anvisningar och dylika papper, skulle jag möjligen vara tveksam om lämpligheten däraf, men om sådana stämplor sättas till mycket små belopp, synas mig anmärkningarna mot dessa stämplor försvinna. Ty dessa små summor kunna aldrig anses betungande, under det att de i allt fall kunna lämna afsevärda inkomster till staten.

Hvad sparkasseräkningarna beträffar, har man tänkt sig olika utvägar för deras beskattande, och man kan vara oviss, om man icke möjligen hellre borde gå en annan väg för beskattning af dessa medel, nämligen så, att man snarare sökte beskatta summan af de insatta medlen än de särskilda uttagningarna. Men jag vill för min del förklara, att jag anser en beskattning af dessa sparkasseräkningar vara mycket befogad. De äro till en stor del ersättning för depositionsräkning. Jag är viss om, att en stor del af de penningar, som stå på sparkasseräkning, äro medel, som öfverflyttats från depositionsräkning, och när man nu vill beskatta depositions- och kapitalräkning, bör man också lägga någon skatt på sparkasseräkningarna. Och detta så mycket mer, som det äfven finns ett intresse, att ej sparkasseräkningen måtte alldeles för mycket inkräkta på det verksamhetsområde, som sedan gammalt varit sparbankerna förbehållet, hvilken anordning varit till mycket stor nytta särskildt därigenom, att medlen bibehållits inom de trakter af landet, där medlen blifvit hopsparade.

Enligt min uppfattning vore det önskvärdt, om Riksdagen kunde bifalla Kungl. Maj:ts proposition i hufvudsak. Åtminstone hoppas jag, att så måtte blifva fallet beträffande affärsväxlar, för hvilka de kraftigaste skälen kunna anföras.

Jag anhåller, herr grefve och talman, att få yrka bifall till den kungliga propositionen i den föredragna punkten.

Herr Törner: I likhet med två föregående talare hyser jag den förhoppning och önskan, att det måtte dröja länge, innan de stämpelskatter, som i denna kungl. proposition äro föreslagna, komma att träda i verkställighet. Men jag tänker här vid lag minst på stämpelskatten på växlar. Jag tror, att af här upptagna bankpapper dessa skulle vara minst farliga att stämpelbelägga. Jag tror nämligen, att denna stämpel skulle mer drabba afnämarna än

affärsmännen, men då denna stämpelskatt en gång funnits och blifvit afskaffad, så vill jag för min del ej vara med om att vid denna tidpunkt, då handel och industri äro på tillbakagång, införa den ånyo.

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

Men hvad jag däremot skulle anse vara öfvervägande och i flera hänseenden skadligt, det vore att stämpelbelägga sparkasse- och giroräkning. Här har af en högt ärad talare framhållits, att man bör söka stäfja insättandet på sparkasseräkning för att få in dessa medel delvis i sparbankerna, där deras rätta plats vore, och att man borde söka förmå jordbrukarne att vända sig dit. Hvad denna anmärkning beträffar, vågar jag hysa en annan åsikt. Våra sparkasseräkningar missbrukas delvis, det vill jag ej förneka. I likhet med den siste talaren vill jag ej neka till att det finnes en och annan, som uttager medel från deposition och insätter dem på sparkasseräkning, men jag tror, att dessa poster och antalet af dessa insättare äro i förhållande till hela antalet insättare å sparkasseräkning försvinnande få, så få, att de ej spela någon nämnvärd roll. Statistiken visar, att per insättare utgör det insatta beloppet å sparkasseräkning 455 kronor. Det största antalet insättare å sparkasseräkning tillhör småfolket, om jag så får kalla dem, sådana personer, som uppbära små månadslöner, pensioner och dylikt. De sätta in pengar på sparkasseräkning hvarje gång de få sin aflöning eller pension. Innan sparkasseräkningen fanns, läto dessa personer eller åtminstone en stor del af dem sina penningar ligga i plånboken eller byrålådan, där de lågo räntelösa, och man vet ju, att ju lättare tillgången till penningar är, desto fortare försvinna de. Dessa många, som nu söka sig in i sparkassorna, de fröjda sig åt denna lilla vinst, som de förvärfva genom att insätta medel där. Detta uppmuntrar dem till sparsamhet, till att söka att vid årets slut hafva ett öfverskott af detta kapital. Skulle de nu t. ex. vid månadens början sätta in 100 kronor för att sedermera under månadens lopp i och för sitt hushålls bestridande taga ut dem i småposter, hvad blefve följden, om denna stämpelskatt infördes? Jo, att de skulle få betala i stället för att få. För att få uttaga medel i poster på 20 å 30 kronor skulle de få betala 10 öre för hvarje gång, men hade säkerligen i ränta under månaden icke på långt när så många tioöringar, som de fått betala vid uttagningar. Nå, säger man, de kunna sätta in på sparbankerna. — Nej, där är icke platsen för dessa pengar. Sparbankerna äro inrättade för att uppsamla småkronor och af dessa bilda år efter år ett kapital till fromma för insättare på ålderdomen. Men dessa små pensionärer och löntagare, de kunna ej bilda något kapital för ålderdomen af de insatta beloppen. De hafva dem insatta för att med dem bestrida sina löpande utgifter. Genom denna skatt skulle det dragas ett streck för dem. Men, säger man, de många, som taga ut från sparbanker och sätta in på sparkassor! — Nå, det är ej så många; det är ett fåtal som gör så. Man säger: det

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

är sorgligt, att det ens är några, som taga ut pengar ur sparbankerna och sätta in på sparkassorna; våra sparbanker komma därigenom att få mindre kapital att disponera. — Ja, det anser jag verkligen vara nyttigt. De medel, som i sparbankerna insättas af välbergadt folk, hafva ej där att göra. De ligga och tynga där. De fräta på den ränta, som man har genom att utlåna penningar. En annan fördel vinnes genom insättning i sparkassorna. Dessa småbelopp, 116 millioner tillhopa, äro till gagn för en stor allmänhet när de finnas i privatbankerna, men äro ej på långt när så ganneliga i sparbankerna.

Det är således på grund däraf, att en mängd penningar annars skulle vara utan någon nytta för allmänheten och delvis utan räntevinst för insättarne i sparkassorna, som jag egentligen håller på, att våra sparkassor böra likställas med sparbanker i afseende å frihet från stämpelskatt. Det är den posten i Kungl. Majt:s proposition, som synes mig minst lämplig för stämpelbeläggning. De andra skulle jag kunna vara med om. Men jag vill ej göra någon ändring med afseende å något af dessa bankpapper, utan ber, herr grefve och talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Törnebladh: Jag skall gärna gå in på att hvarje ny skatt måste kännas obehaglig. Det är dock icke känslan af obehag eller förargelse öfver skatten, som skall afgöra dess öde inom Riksdagen, och icke heller har bevillningsutskottet eller Riksdagen att taga för mycken hänsyn till uttalanden, som blifva gjorda från de håll, som äro närmast intresserade, utan Riksdagen och dess utskott i främsta rummet hafva att se frågan ur skattepolitisk synpunkt. Det är tämligen klart, att när så skall ske, kommer till närmare undersökning både det principiella och det opportuna; och den debatt, som i dag här har ägt rum, jäfvar icke detta påstående, tvärtom har man under diskussionen hört stundom det principiella, stundom den mer eller mindre lämpliga tidpunkten framhållas. Detta ligger i sakens natur, så att därom är ingenting att säga.

Om man då vill ställa sig på den principiella ståndpunkten och utgå, såsom det har skett ifrån statsrådsbänken, från en jämförelse med utlandet, så vill jag däremot erinra, att skatteförhållandena i utlandet och hos oss äro långt ifrån desamma. Skall man draga någon slutsats af huru de nu ifrågavarande skatterna ställa sig i England eller i Frankrike, då skall man se på förhållandena i dessa länder i deras helhet. Jag skall något återkomma därtill sedan.

Nu skulle man måhända vilja erkänna, att stämpelskatten hos oss kan komma att utvidgas och möjligen förr eller senare behöfva ökas. Det är ju tänkbart, och det är ju då också tänkbart, att den då särskildt kommer att träffa de vanliga inrikes diskonterade växlarne. Om man nu också erkänner detta, så måste man dock fråga

sig: är den närvarande tidpunkten den lämpligaste för att taga det första steget? Jag ber att få fästa herrarnes uppmärksamhet på att det här i kammaren under diskussionen från flera håll gifvits uttryck åt den uppfattning, att det nu endast gällde att taga första steget. Och hvar och en, som ser denna anspråkslösa skatt af 950,000 kronor i en budget på 180 millioner, gör sig naturligtvis den frågan: detta är väl endast början? Nå, är det skäl att göra denna början nu? Jag är icke alldeles säker på den saken.

Jag är mycket glad åt det uttalande, som den ärade ordföranden i bevillningsutskottet nyss gjorde, att inkomstskatten icke kan ökas. Ja, vore vi nu fullt säkra på den saken, då skulle vi kanske kunna taga de 950,000 kronorna, men det äro vi icke säkra på. Och huruvida tidpunkten är lyckligt vald, det kunna herrarne bäst bedöma genom att erinra sig, hvad Riksdagen skref år 1901. Det var då icke utskottet utan Riksdagen som skref på följande sätt: »Såsom departementschefen erinrat, intager stämpelskatten hos oss i jämförelse med hvad förhållandet är i de flesta andra länder en undanskjuten ställning. Riksdagen vill visserligen icke förneka, att ju icke stämpelskatten kan hos oss vidare utvecklas, men då Riksdagen år 1894 afslog Eders Kungl. Maj:ts proposition angående stämpelafgiften i hvad den afsåg stämpel å bankanvisningar och postremissväxlar samt 1898 afskaffade de år 1894 bestämde stämpelafgifterna för inrikes växlar och inkasseringsuppdrag, anser Riksdagen dessa afgifter icke för närvarande böra beräknas såsom en tillgång för bestridande af kostnaderna för den nya härordningen.» Detta skrefs mot slutet af riksdagen 1901. Man kan visserligen säga, att vi nu stå vid början af år 1903, och att förhållandena alltså kunna vara annorlunda, men det är just de utgifter, som då omtalades, hvilka man nu vill bestrida, åtminstone till en del, med den nya stämpelskatten.

Nu har den ärade ordföranden i bevillningsutskottet sagt, att det just icke var så lyckligt, när Riksdagen år 1898 afskaffade stämpeln på inrikes växlar, och att det skedde något hastigt och oförmodadt, emedan Riksdagen fann sig vara rik. Ja, det är som man tager det. Huru var det år 1894? Hvad var det som då framför allt betonades ifrån regeringsbanken? Jo, behovet af den nya skatten, t. o. m. behovet af skatt på reverser — men det gick då icke — och behovet af skatt på postremissväxlar. Det var ideligen behovet, som framhölls. Och huru utföll 1895 års budget? Jo, med 14 millioner kronors öfverskott. Var det då 1894 års Riksdag, som tog det oförmodade och hastiga steget eller var det 1898 års Riksdag? Jag tror det var 1894 års Riksdag, som tog ett steg, hvilket icke behöft tagas, och när Riksdagen år 1898 insåg detta och insåg, att skatten ej verkade väl, så afskaffades den, och däruti gjorde man rätt. Det var ej skäl att vidare

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

föda budgeten med öfverskott. Följden af dessa öfverskott se vi nu i de nya skatterna.

Det finnes ju också ett sätt att undvika nya eller ökade skatter. Jag behöfver knappast påminna om att det består däruti, att man gör utgifterna något mindre, och 39 § riksdagsordningen anvisar tydligen Riksdagen att icke pålägga några nya skatter, förr än statsregleringen har kommit så långt, att det visat sig, att de verkligen äro behöfliga. Det var också först i april år 1894, som stämpelskatten beslöts — den, som då beslöts.

Nu har det genom de diskussioner, som förts om denna sak skriftligen och muntligen, gått såsom en röd tråd, att man skall komma åt kapitalet. Jag undrar dock, om det inte snarare är skatten, som man vill komma åt. Ty kommer man då verkligen åt kapitalet? Ja, säges det, växeln skall representera en vinst. Det kan ju hända, ehuru det icke, såsom här också har anmärkts, alltid är så säkert, men i många fall och kanske de flesta representerar den måhända en vinst. Ja, låtom oss då komma åt vinsten, men icke hela det stora kapital, som behöfves för att framkalla denna lilla vinst, och låtom oss icke komma åt kapitalet på det sätt, att vi beskatta samma kapital många gånger om. En importör i Stockholm eller annorstädes tager t. ex. in en stor last från utlandet och säljer den i mindre poster till sina affärsvänner, grossörer i olika städer, emot accepter. Dessa grossörer i de olika städerna sälja varorna åt andra handlande, också emot accepter, och dessa handlande sälja slutligen varorna åt landthandlande, likaledes emot accepter. Det blir då precis samma kapital, som gång på gång skulle beskattas genom växelstämpeln, för att nu icke tala därom, att det hos oss är omsättningen och omsättningen i dubbel mening, som drabbas af skatten, nämligen dels affärsomsättningen och dels omsättningen af växlar — ty omsättning af växlar förekommer ju icke så sällan. Det vore önskligt, att det vore hos oss som i utlandet, där omsättning af växlar är ett mera sällsynt undantag, men detta utlandets exempel har ännu icke trängt igenom hos oss. Vi hålla dock äfven hos oss på att arbeta oss in uti ett förnuftigt och godt växelbruk, och det bruket uppmuntras då bestämdt icke genom stämpelskatten, utan snarare motverkas det.

Nej, säger man, det förhåller sig icke så, siffrorna i statsrådsprotokollet bevisa något annat. Detta är dock icke så alldeles säkert. Om man granskar dessa siffror och granskar andra siffror i sammanhang med dem, så finner man, att bruket af växlar fortfarande och i afsevärd mån gick framåt äfven under de år, då stämpelskatten gällde. Och hvarför? Jo därför, att hela vårt land under dessa år var stadt i uppåtgående utveckling, under det att sedermera en nedgående konjunktur inträdde, hvilken ännu icke afstannat. Om man under en uppåtgående konjunktur lägger stämpelskatt på växlar, behöfver man icke befara, att skatten kommer att reduceras, och icke heller behöfver man frukta för att bruket af

växlar för mycket aftager. Men gör man det under nedgående konjunkturer och vid en tidpunkt, då affärsrörelsen befinner sig uti det läge, att den äfven på andra håll tryckes af skatter, och af skatter, hvilkas verkan man ännu icke känner, hvad blir väl då följden? Jo, man riskerar naturligtvis att i någon mån hämma affärsrörelsen. Att vid samma riksdag, då man fortfar med inkomstskatten — som helt naturligt är — och innan man sett verkningarna af själfdeklarationen och den progressiva beskattningen, att vid samma riksdag lägga på affärslivet en ny skatt, hvilken man erkänner vara första steget, kan det vara klokt och riktigt?

För att nu tala om å vista anvisningar och uttagningar på bankräkningar, så ber jag endast att få fästa uppmärksamheten därpå, att uttagningar på kreditiv visserligen representera ett kapital, som framträder, men kapitalet är bankens och uttagningen är kreditivinnehafvarens skuld. Hvad vidare angår checken, så är den ett synnerligen viktigt och bekvämt betalningsmedel, som i England är särskildt starkt utvecklad. Men är förhållandet det samma hos oss? Nej, men checkbruket skall väl utvecklas, kanske med skattens hjälp?

Hvad beträffar postremissväxlar, var det ju förr vanligt, att bankerna togo 25 öre för hvarje postremissväxel. Ja, det är ju möjligt, att man med en viss vemodfull saknad tänker på denna lyckliga tid, men jag misstänker, att de flesta, som begagna växlarne, äro glada att den tiden nu är förbi. Postremissväxeln är ock ett ytterst bekvämt betalningsmedel, hvilket icke är känt i utlandet utan är en egenhet för oss, och detta ytterligt bekväma medel skulle också i någon mån i sitt bruk hämmas genom införandet af den föreslagna stämpelskatten, allra helst som det för närvarande finnes äfven andra hinder för utvecklingen af postremissväxlars användning. Det kan nämligen hända, att en postremissväxel icke vid hvilket bankkontor som helst under närvarande förhållanden löses in utan en liten afgift.

Vidkommande sparkasserörelsen har nyligen en ärad talare framhållit dess betydelse. Därtill vill jag lägga, att det ju är påtagligt, att, om det icke kommer att läggas stämpelskatt på sparkasserörelsen, densamma kommer att användas ännu mera och i någon mån ersätta giro- samt upp- och afskrifningsräkning. Skall åter igen sparkasserörelsen stäffas för att den icke må taga öfverhand öfver deposition, är då den lilla afgift, om hvilken vi nyss hörde, att den är så obetydlig, tillräcklig för detta ändamåls vinnande? Kanske behöfvas därtill helt andra medel? Men därmed må nu vara hur som helst, Riksdagen går nog icke in på att sätta stämpelafgift på sparkasserörelsen, därom kan man nästan vara säker.

Beträffande giro- samt upp- och afskrifningsräkning är det kanske för en del af herrarne bekant, att den har en vidsträckt användning just för diskontörer, som skaffa sig kapital genom att

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

diskontera accepter och sedan sätta in penningarne på upp- och afskrifnings- eller giroräkning för att vid tillfälle hafva medel att möta utbetalningar, som äro förestående. Detta är en mycket sund och riktig bankrörelse, hvilken särskildt förekommer i utlandet — i många fall till och med särskildt stadgad från bankernas sida.

Alla dessa bankanvisningar synas mig sålunda icke böra hindras i sin användning genom några betungande afgifter. Det kan ju hända, att den föreslagna stämpeln är obetydlig, det kan jag möjligen gå in på. I alla händelser är det dock icke precis detsamma som att sätta ett frimärke på ett bref, om jag för hvarje gång, jag går i banken för att taga ut en liten check, skall betala 10 öre.

I 1892 års urtima Riksdags skrifvelse i november månad framhölls, att, till dess att själfdeklaration och därmed följande inkomstskatt kunde ifrågakomma, stämpeln på växlar var ett icke olämpligt surrogat. Nu har denna sats något förändrats, nu heter det i stället, att stämpelskatten är ett komplement till själfdeklaration och inkomstskatt. Men inkomstskatten har ännu icke visat sina verkningar, vi veta ännu icke, hvad den kommer att gifva, och framför allt veta vi icke, hvad den allmänna bevillningen kommer att gifva i följd af själfdeklarationen. Det är mycket möjligt, att den allmänna bevillningen härigenom kommer att gifva högst betydligt mera än det belopp, hvartill den beräknats, och det är därför mycket sannolikt, att inkomstberäkningen af allmänna bevillningen icke håller streck. Att under all denna ovisshet, då man just har slagit in på ett nytt system, slå in på ännu ett nytt system och sätta stämpel på affärsväxlar, bankanvisningar och dylikt — ett system, som Riksdagen själf förklarar vara oriktigt —, det kan åtminstone jag för min del icke förorda.

Jag yrkar bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr Lundsten: Den nu föreliggande kungl. propositionen angående stämpelskatt har, som känt är, inom hela landet och särskildt inom näringsidkarnes krets väckt ett allmänt missnöje och en allmän opposition. Den, som närmare känner till, under hvilka förhållanden våra näringar arbeta, förvånar sig icke öfver denna opposition, särskildt om han besinnar, hurusom, förutom den progressiva beskattningen, äfven en annan skatt tillkommit under innevarande år, en skatt, som ännu icke är känd till sina verkningar, men hvilken icke så obetydligt kommer att betunga våra näringar och särskildt vår industri — jag menar olyckfallsförsäkringen. Då man besinnar detta, säger jag, förvånar man sig icke öfver den stora oppositionen emot den ifrågasatta stämpelskatten, genom hvilken våra näringar skulle blifva ännu mera betungade än de redan äro.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har uti sitt yttrande till statsrådsprotokollet meddelat ett sammandrag öfver

riksbankens och de enskilda bankernas ställning beträffande inrikes växlar vid slutet af november månad åren 1894—1902. Af dessa siffror skulle framgå, att bankernas växelrörelse särskildt under den tid, stämpeln å inrikes växlar varit gällande, icke i nämnvärd mån hämmats. En mycket ärad talare från Stockholms län har också framhållit dessa siffror för att visa, att stämpeln icke under denna tid verkat hämmande på växelrörelsen. Men, mina herrar, granskar man dessa siffror något närmare, skall man finna, att under det första året, sedan stämpelskatten införts — år 1895 — ökades visserligen beloppet af inrikes växlar med *cirka 7 millioner* kronor, men år 1899, då stämpelskatten åter borttagits, ökades beloppet med närmare 60 millioner kronor. Detta gör *cirka 53 millioner kronors* större ökning under det år, då stämpelskatten borttogs, än under det år, då stämpeln blef pålagd. Detta visar ju onekligen, att stämpeln, under de fyra år den var införd, hämmat växelrörelsen.

Nu säges det, att växeln är en inkomst, som såsom sådan bör beskattas. Men i vanliga fall belånar man väl icke sina växlar för att lägga penningarne i kassalådan eller sätta in dem på banken, utan man belånar väl sina växlar, då man har utbetalningar att verkställa. Det är här alltså icke fråga om en inkomst utan om en utgift, äfven för den, som har dragit växeln. Beträffande acceptanterna är det ju känt, att en icke så ringa del af dem åtminstone vid vissa tider af året nödgas begära omsättning af sina växlar. Till följd däraf skulle ju stämpelskatten komma att äfven drabba acceptanten, jämte det att han får betala en ganska hög omsättningsränta.

Utskottet har också i sitt betänkande framhållit, att »växlar för dem, hvilka behöfva använda sådana, i allmänhet ej representera tillgång, utan fastmera skuld», samt att »en skattebörda på detta område skulle helt säkert verka orättvist och hämmande på näringslivets jämna och sunda utveckling».

Jag skall icke upptaga tiden med att ingå på några närmare detaljer, då jag därvidlag kan instämma uti hvad flere föregående talare anført. Endast med afseende å sparkasseräkningar vill jag nämna några ord. I betänkandet förekommer äfven en uppgift om bankernas skulder å sparkasseräkning år 1894 och år 1902, hvaraf framgår, att under det förstnämnda året funnos insatta å sparkasseräkning 14 millioner kronor, under år 1902 åter 116 millioner kronor. Hvad bevisa dessa siffror, mina herrar? Jo, de visa endast, att detta sätt att placera penningar har i hög grad tilltalat allmänheten. Nu vill man, att allmänheten skall sätta in sina penningar i sparbankerna i stället för på sparkasseräkning. Det är dock att märka, att de belopp, som insättas på sparkasseräkning, hufvudsakligen komma att begagnas till nytta för industrien, då däremot de penningar, som insättas i sparbank, icke så mycket komma industrien till godo utan mera placeras i fasta lån. Jag

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

undrar därför, om det kan vara klokt att i detta fall åsätta en stämpelskatt för att söka drifva dessa summor ifrån sparkasseräkning in uti sparbankerna.

Jag instämmer fullkomligt uti hvad en ärad talare ifrån Kronobergs län sagt därom, att det är den mindre handverkaren, den mindre handlanden, ja, arbetaren och särskildt tjänstemannen, som placera sina småsummor på sparkasseräkning för att *dels* få större ränta än uti sparbankerna och *dels* med lätthet kunna utfå sina penningar. Kan det då vara skäl att söka hämma detta sätt för penningplacering? För visso icke.

Jag skall icke längre upptaga tiden, men af hvad jag här sagt kunna herrarne nog förstå, att jag, herr grefve och talman, yrkar bifall till utskottets förslag.

Grefve Wachtmeister, Hans: Det förvånar mig icke, att, såsom framgår af ett stort antal petitioner, protestskrifvelser och resolutioner från olika delar af landet äfvensom af uttalanden här i kammaren, affärsvärlden känner sig obehagligt berörd af förslaget om de nya stämpelafgifterna och söker i hvad på den beror förebygga deras antagande. Det förvånar mig icke, säger jag, därför att det ligger i sakens natur, att en viss friktion genom dessa afgifters påläggande uppstår vid affärspapperens cirkulation, en friktion, som visserligen icke kan sägas mycket betydta och som så småningom genom vanans makt torde öfvervinnas, men hvilken det alltid vore fördelaktigt att slippa. Jag kan ju känna något, om också icke mycket stort deltagande för det besvär, som härigenom kommer att orsakas affärsvärlden, men detta deltagande kan lika litet som de igångsatta protesterna rubba mitt beslut att rösta för de föreslagna stämpelafgifterna. När det är fråga om nya skatter, så är det ju lyckligt, om skatternas utgörande hufvudsakligen endast förorsakar något besvär, och icke verkar alltför tryckande, hvilket den nu ifrågavarande knappast kan sägas göra.

För genomförande af de vid 1901 års riksdag fattade besluten om vårt försvars stärkande måste svenska folket åtaga sig en skattebörda, som till äfventyrs öfverstiger hvad förut har förekommit vid något tillfälle under fredliga tider, och detta gäller i synnerhet under de första åren, då de för den nya härordningens genomförande nödvändiga kasernbyggnaderna måste utföras.

Bsluten fattades också under fullt medvetande om att ett stort antal nya skatter blefve nödvändiga. Visserligen framhöll Riksdagen, såsom herr Törnebladh nyss erinrat, i sammanhang därmed, att stämpelskatt icke borde anlitas i första rummet, men det måste ihågkommas, att ställningen ganska mycket förändrats sedan dess. År 1901 fanns ett stort öfverskott att disponera för statsregleringen; för år 1904 är öfverskottet betydligt mycket mindre.

Förra året beslöt Riksdagen en högst afsevärd höjning af de direkta skatterna, och Riksdagen kommer säkerligen att både i år

och framdeles få åtaga sig nya indirekta skatter. Nu finnes emellertid en skatt, som står, kan man säga, mellan de direkta och de indirekta, en skatt, som i andra länder kommit till mycket stor användning, i somliga till och med är den största af alla skatter. Det är stämpelskatten. Med hänsyn till den omfattning, i hvilken denna förekommer utomlands, kan det ej annat än väcka förvåning, att vid så godt som alla tillfällen, då utsträckning af stämpelskatten här i landet kommer ifråga, det höjes en korus af röster mot densamma. Förhållandena i Sverige kunna väl ändå ej vara så olika mot förhållandena i andra kulturländer, att, medan stämpelskatten där anses lämplig att användas i stor skala, den här skulle vara afgjordt olämplig. Man erinrar på tal härom, hvad också nu särskildt framhållits, att vårt land ej är så kapitalstarkt, att vårt affärlif ej är så utveckladt. Men nog äro förhållandena hos oss så utvecklade, att det ej behöfver befaras, att genom dessa skatter någon tillbakagång skall vållas i affärlifvet. Vårt affärlif och vår industri äro tvifvelsutan så starka, att de kunna bära dessa jämförelsevis små afgifter.

Hvad är det då egentligen, som vållar den stora motviljan mot dessa skatter? Jo, utskottet säger, att man hyser öfarhåga för att skatten icke skall träffa hvad med densamma varit och är afsedt. Och man har ej kunnat göra klart för sig, hvilket berättigande skatten egentligen har. Man tycker att den är orättvis, och det har frågats, hvarför, då man en gång betalat skatt för en vinst eller en inkomst, man skall betala sådan igen? Förut har framhållits, att denna skatt, särskildt affärsstämpeln, afser att träffa det rörliga kapitalet, men nu befaras, att så icke skall ske, och utskottet säger, att den ofta nog icke komme att drabba kapitalet, utan omsättningen. Ja, en omsättningsskatt, det är just hvad stämpelskatten är, men detta hindrar ej, att den också kan träffa det rörliga kapitalet. Detta träder tydligast i dagen i fråga om arfsskatten och lagfartsstämpeln, som ju ej höra hit, men det gäller äfven beträffande depositionsstämpeln och med den jämförliga afgifter. Med afseende å andra stämpelafgifter är det ej lika tydligt, utan tvärtom ibland ganska tvifvelaktigt, hvar skatten träffar. I fråga om stämpelskatten gäller dock i allt fall, att man därmed söker träffa skatteförmågan, samt att den omständigheten, att en person företager vissa handlingar, anses utvisa, att han har förmåga att betala skatt. Det tycka herrarne nu vara en torftig och ganska rudimentär grund för berättigandet af en skatt, men om herrarne behaga tänka efter, skolen I finna, att det är ungefär samma grund, som gäller för det stora flertalet skatter. Det finnes visserligen ett stort undantag. Det är de personliga direkta skatterna: inkomstskatten och den personliga förmögenhetsskatten. Dessa skatter äro afsedda att utgå i direkt förhållande till den skattskyldiges skatteförmåga. Med andra direkta skatter är ej samma förhållande. Fastighetsskatt utgår ofta nog, fastän den

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

skattskyldige ej haft någon inkomst alls under året. Men särskildt gäller om den stora gruppen af indirekta skatter, tullar, acciser, tillverkningsskatter och andra sådana, att dessa skatter hafva sitt berättigande i uppfattningen, att, då en person konsumerar en vara, han därigenom ådagalägger en viss skatteförmåga. Detta gäller ej blott beträffande lyxartiklar, såsom vin och annat sådant, utan äfven i fråga om artiklar, som äro föremål för masskonsumtion, såsom kaffe, socker, brännvin och öl. Ofta är ju händelsen, att trots konsumtion af en sådan vara någon verklig skatteförmåga icke finnes, men det kan icke hjälpas: i flertalet fall af dylik konsumtion finnes alltid någon skatteförmåga, och undantagen få ej vara normerande. Indirekta skatter kan ingen stat nu undvara och kommer säkerligen ej heller någon stat att i framtiden kunna undvara.

Affärsstämplarne, stämplarne å anvisningar, checker, växlar, postremissväxlar o. s. v., komma, såsom herrarne torde finna, att intaga en ganska fördelaktig ställning i jämförelse med andra skatter, som på omvägar söka träffa skatteförmågan. Medan tullar och andra konsumtionsskatter betalas af den stora allmänheten, af personer, tillhörande alla samhällsklasser, från de högsta ned till de allra lägsta, äro de nu ifrågavarande stämpelskatterna afsedda att betalas och komma otvifvelaktigt att betalas hufvudsakligen af affärsmän och folk, som har penningar i banker.

Växelsstämpeln är väl den stämpel, som är lättast att försvara. En växel representerar ju en affär, och af en sådan uppstår väl åtminstone i regel en vinst. Det är sant att växelformen användes af många för helt andra ändamål, där växel ej bör användas. Men som herr Lithander sade, med dessa accommodationsväxlar är nog ej värdt att hysa medlidande. Det är väl i stället nyttigt, om deras användande motarbetas. I alla händelser böra de ej få hindra en lämplig beskattning af den egentliga växelrörelsen.

Postremissväxel användes ju i stället för att skicka penningar. Däraf uppstår ej någon vinst, säges det. Men, kan man fråga, om jag dricker en halfbutelj öl eller röker en cigarr, uppstår då vinst? Om en person, då han skickar penningar, använder postremissväxlar, anses det utvisa, att han befinner sig i en sådan ställning, att han kan betala den lilla skatt, som då kommer i fråga.

Den, som har bankräkning och tager ut penningar därifrån medelst checker, visar ju därigenom, att han har någon tillgång och icke hör till de i ekonomiskt afseende sämst situerade. Man säger, att checkstämpeln skulle blifva en skatt på sparsamhet och ordentlighet, men det kan ju äfven sägas med afseende å inkomstskatten: är jag ej sparsam, händer det, att jag icke har någon inkomst, och då slipper jag betala skatt.

Äfven i fråga om kreditiv- och därmed jämförliga räkningar finnes nog goda skäl att pålägga stämpelskatt. Äfven dessa räkningar kunna ju missbrukas för ett ändamål, för hvilket de ej äro

afsedda, för upptagande af lån för personlig konsumtion. De äro emellertid afsedda att bereda affärsmän tillfälle att skaffa sig driftkapital, och således träffar äfven stämpelskatten å dessa räkningar hufvudsakligen affärsmännen.

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

Den afgift som kanske mest upprört motståndarne till stämpelskatten, är stämpelafgiften för sparkasseräkning. Men jag ber att få erinra, såsom redan förut skett, att det tillföre ansetts önskvärdt att motarbeta den stora användning, som dessa räkningar erhållit. Så bestämdes för några år sedan genom en lag, att maximum för insättning på sparkasseräkning skall vara 3,000 kronor, och icke längre sedan än i början af år 1902 föreslog bankkommittén i särskildt utlåtande införande af en stämpelskatt på sparkasseräkning, därvid uttryckligen uttalande, att enda syftet var att stäffa användningen af sparkasseräkning. Den skatten var ganska betydande. Den föreslogs till 25 öre för uttagning af belopp, ej öfverstigande 500 kronor, och sedermera ytterligare 25 öre för hvarje helt eller påbörjad belopp af 500 kronor. Detta förslag har icke ledt till någon åtgärd, och jag tror icke, att det är lämpligt att använda stämpelskatt i syfte att vinna ändring i bankpraxis. Men då den skatt å sparkasseräkning, hvarom nu är fråga, är föreslagen i finansielt syfte, förefaller det mig, att den bör väcka så mycket mindre betänkligheter, som den tillika är ägnad att minska nämnda räknings användning. För de små inkomsttagare, som använda sparkasseräkning, finnes ju alltid sparbanker, och dessa äro utan tvifvel för dem de rätta placeringsställena.

Jag ber att få instämma med dem, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition i förevarande punkt.

Grefve Hamilton: Jag skall gärna instämma med de aktade talare, som ansett, att föreliggande stämpelskatt är obehaglig, och jag skulle äfven kunna tillägga, att den är retsam, ty den kräver icke allenast penningar, utan äfven tid och besvär. Men lagstiftaren har väl ej rättighet att fästa afseende vid om skatten är behaglig eller obehaglig, utan har väl endast att pröfva, huruvida skatteobjektet är bärkraftigt. Och ser man frågan från denna synpunkt, lära nog alla kunna instämma i att skatten är lämplig. Jag är rädd för att motståndarne till skatten hafva af densamma gjort ett alltför stort nummer. När man hört denna debatt, skulle man kunna tro, att den föreslagna skatten hotar att rent af förstöra vår handel och våra näringar, och likväl är den helt obetydlig för de skattdragande. Vi veta ju, att handelsväxeln är ett representativ af en omsättning. Omsättning i allmänhet medför väl en vinst, och en 50-öring på 1,000 kronor är väl icke af någon betydelse. Eller tror verkligen någon af de herrar, som ansett, att stämpelskatt på växel skulle vara hinderlig för användandet af växlar, att 50-öringen skulle utgöra något hinder? Säkerligen icke.

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förelöningen.
(Forts.)*

Den är alltför obetydlig därtill, 50-öringen nämligen på 1,000-kronan.

Hvad checken beträffar är den ju ett fullt lämpligt betalningsmedel, och man bör uppmuntra betalning med checker så mycket som möjligt — vi stå härvid långt efter England och många andra länder —, men är det någon, som tror, att 10-öringen per check skall hindra checkens användning? Är det någon, som drager sig för att skriva brev därför, att portot är 10 öre? Lika litet kommer användandet af checker att undvikas därför, att man för en checkbok, innehållande 10 à 20 checker, måste betala en eller två kronor i stämpelafgift. En aktad talare har framhållit, att det i England är bankerna, som betala checkstämpeln. Ja, men i England åtnjuter, har samme talare sagt, insättare på giroräkning ingen ränta, och således är insättaren på giroräkning, hvad girochecken beträffar, bättre ställd här än i England. Vidare har sagts, med afseende å checken, att stämpelskatten skulle utgöra hinder för god ordning. Ja, kan verkliga 10-öringen utgöra hinder för god ordning, då är ordningssinnet icke stort.

Slutligen, mina herrar, har en talare på kronobergsbanken förmenat, att det skulle vara olämpligt att beskatta sparkasseräkningen, och han har framhållit dennas stora fördelar. Jag får verkligen säga, att jag tror, att sparkasseräkningen är en synnerligen olämplig räkning i allmänhet taget, och att den bör ersättas af sparbankerna. De små beloppen skola insättas i sparbankerna, och om insättare i Växjö eller hvar det vara må ej ha lika fördel af att insätta penningar i sparbank som i sparkasseräkning, är det ett bevis på att sparbanken är illa skött, och däremot bör bot rådås på annat sätt.

En aktad talare anförde, att det vore att draga penningarna ur den allmänna rörelsen, om man toge dem från bankerna, om de ej finge ingå där i form af insättningar å sparkasseräkning, utan i stället skulle gå till sparbankerna. I detta resonemang tror jag, att det ligger ett stort fel. Vi veta, att sparbankerna lämna ut sina lån på 5 à 10 år, och i allmänhet är det sådana lån, som behövas för landtmän, industriidkare och dylika, och det är att beklaga, att så många af just detta slags låntagare nödgas vända sig till bankerna, därför att de ej kunna få penningar i sparbankerna, och få underkasta sig en låneform på 3—6 månaders lån, då de borde hafva amorteringslån på 5 à 10 år.

Ja, herr talman, då jag för min del finner, att det skatteobjekt, som nu afses, verkligen är bärkraftigt, att staten behöver penningar, och att de skatdragande komma att känna skatten bra litet, ber jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag beträffande stämpel å växel.

Herr Almgren, Oscar: Jag skall icke tillåta mig att bemöta den föregående ärade talarens yttrande. Det skulle blifva

hufvudsakligen ett upprepande af hvad förut af åtskilliga talare blifvit sagdt. Men jag kan icke underlåta att bemöta ett yttrande från den ärade talare på stockholmslänsbänken, som påstod, att det icke kunde visas, att under den tid, stämpel å inrikes växlar var påbjuden, detta skulle hafva medfört någon menlig inverkan på bruket af växlar. Jag skall be att i det afseendet få anföra en sammanställning, af hvilken efter mitt förmenande tydligt framgår, att just under denna period en väsentlig minskning i bruket af växlar kan påvisas.

Sammanfattar man nämligen å ena sidan sammanlagda värdet af landets in- och utförsel samt fabriksstillverkningar och å andra sidan totalbeloppet af de vid hvarje års slut utlöpande in- och utrikes växlar, skall man finna, att växelbeloppet vid slutet af åren 1892—1901 gestaltat sig sålunda för hvarje fullt 1,000-tal kronor af varuomsättningen under samma år: år 1892 utgjorde det 226 kronor, år 1893 234 kronor, år 1894 228 kronor, år 1895, då stämpel började åsättas inrikes växlar, sjönk det genast till 221 kronor och år 1896 ända ned till 190 kronor, bibehöll sig år 1897 vid 197 kronor, belöpte sig år 1898 till 205 kronor, steg år 1899, då påbudet om stämpel å inrikes växlar borttagits, i ett slag till 232 kronor och har sedermera kvarstått ungefärligen vid denna siffra. Det är därvid ytterligare att bemärka, att, såsom förut blifvit antydt af min ärade kamrat på stockholmsbänken, åren 1895—1898 utvisade ett framåtskridande i affärsverksamhet, då deremot de senare åren ett tillbakagående ägt rum.

Häraf torde herrarne finna framgå, att det uttalande, som gjorts dels af den förutnämnde talaren, dels i statsrådsprotokollet, icke vidare håller streck. Jag skall icke besvåra kammaren med att upprepa de andra skäl, som skulle kunna anföras för bevillningsutskottets hemställan, utan ber allenast att i korthet få yrka bifall därtill.

Herr Dieden: De talrika protestmöten mot stämpelskatten, som på senare tiden hållits på så många orter i vårt land, visa oförtydbart, att denna skatteform anses mera motbjudande än någon annan. Jag finner det då besynnerligt, att man nu vill framdrifva den. Det vore väl då mycket bättre att uppskjuta den några år åtminstone, till dess att möjligen landet blifvit mera moget därför.

Herr Östberg sade, att det är trassenten — icke acceptanten — som betalar växelstämpeln. Nej, det är allt ganska olika. Är köparen fin, så att trassenten gärna vill sälja till honom, så får väl trassenten betala. Men i motsatt fall tager nog säljaren betalning för stämpeln af acceptanten. Och hvem får betala de flesta stämplarna? Jo, just de acceptanter, som icke kunna honorera på förfallodagen, utan nödgas omsätta sina växlar. Det blir i sådant fall flera stämplor på samma belopp.

Småfolk, som sakna säkra förvaringsrum för kontanter, insätta

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förrordningen,
(Forts.)*

ju gärna mindre belopp på upp- och afskrifning i bank för att slippa bära dem i fickan. Men jag vill fästa uppmärksamheten på att en person, som insätter 100 kronor på upp- och afskrifning, måste låta dem innesäta minst 17 dagar, om han icke skall göra förlust på den föreslagna afgiften af 10 öre för deras uttagande.

Herr Lithander: Jag skall icke nu upptaga kammarens tid mer än några ögonblick; men jag kan icke underlåta att bemöta några yttranden af en talare på stockholmslänsbanken, nämligen herr Östberg, som framhöll såsom ett skäl för växelstämpel den förmån, som ligger däri, att man lättare kan utsöka en växelfordran än andra fordringar. Ja, det är en sanning, men det är redan länge, som staten gjort sig betald för denna fördel. Ty det är stadgadt, att vid utsökning af växel skall denna åsättas en stämpel af 25 öre för hvarje fulla hundra kronor. Således kan man ju icke åberopa denna förmån såsom ett skäl för antagande af den nu föreslagna stämpelskatten.

Herr Östberg förnekade också, liksom en senare talare, all betydelse af de yttranden, som afgifvits i landsorten med anledning af det föreliggande förslaget. Jag tror icke, att man kan så fullständigt negligera dessa. Antag, att det hade inkommit en mängd skrivelser eller till och med endast en eller annan sådan från landsorten till förmån för skatten, så undrar jag, om de icke blifvit af skattens anhängare åberopade! Då hade man nog fäst afseende vid dem. Jag har den öfvertygelsen, att bland dem, som underskrifvit dessa protestskrifvelser, finnes mycket förståndigt folk, som ingalunda af egennyttan uppträdt och protesterat mot dessa växelstämplar. Men öfver hufvud taget bör man väl icke ringakta, om folk i andra delar af landet uttala sig i ena eller andra riktningen, om ett i Riksdagen föreliggande förslag intresserar dem eller ingriper i deras förhållanden.

Herr Östberg gjorde likaledes den jämförelsen till förmån för denna växelskatt, att, då man betalade skatt för brännvin och vin, så skulle man väl också vara villig att betala skatt på växlar. Det är väl ändå en väsentlig skillnad på en konsumtionsskatt och en skatt på omsättningen. Ja, en talare på stockholmsbanken har fullt klart visat, att det icke blott är en skatt på varuomsättningen, utan äfven i en mycket afsevärd grad på omsättning af skuld. Då en gäldenär icke kan betala, kommer han med framställningar om omsättning af sin accepterade växel och får således ånyo betala skatt till staten på samma summa som förut beskattats. Man har icke velat lyssna till den förklaringen, att — såsom det uttryckligen står i bevillningsutskottets betänkande — det icke är en skatt på tillgångarna utan en skatt på skulderna. Det är de, som behöfva begagna krediten, det är de, som behöfva omsätta sina skulder, och det är i allmänhet de, som hafva små resurser, som drabbas af denna skatt; det får man icke se bort ifrån.

En ärad talare yttrade, att denna skatt icke kunde verka hämmande på affärslifvet. Ja, det kan jag mycket väl gå in på, men den åstadkommer förargelse och besvär i affärslifvet, och det bör väl icke vara likgiltigt för oss, äfven om den skattdragande, såsom grefve Hamilton yttrade, har bärkraft. Ty är skatten icke behöflig, bör man väl icke införa den, då man vet, att den väcker förargelse och medför stora olägenheter.

Man har sagt, att vi hafva en förmånlig ställning i jämförelse med andra länder i afseende på stämpelbeskattning, och samme talare, som sade detta, uttalade, att tillgång på växlar är bevis på att man har penningar. Nej, jag af är alldeles motsatt åsigt, det är ett bevis på att man *icke* har penningar.

Jag ber att fortfarande få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Dahlberg: Det var från början icke min mening att yttra mig i denna fråga, men just nu under det debatten pågår, har jag från hembygden fått mottaga en skrifvelse af följande innehåll. Då den alldeles öfverensstämmer med min egen åsikt, ber jag att få återopa densamma. Den lyder:

»Ångermanlands handelsförening, hvilken vid sitt nyligen hållna, talrikt besökta årsmöte till behandling förehaft frågan angående den af Kungl. Maj:t till Riksdagen aflåtna propositionen om stämpelbeläggning af postremissväxlar, accepter, checker m. fl. dylika handlingar, afsedda som omsättnings- och kreditmedel, får härmed för eder, herr riksdagsman, uttala de allvarliga bekymmer utsikten till en sådan skatt väckt hos föreningens medlemmar.

Under den vid mötet förda diskussionen ha med skärpa framhållits alla de olägenheter och rubbningar en dylik skatt skulle medföra för hela vårt affärslif, hvarjämte särskildt betonats, att de mindre affärsmännen och industriidkarne, hvilkas ekonomiska bärkraft helt naturligt ej kan vara stor, kännbarast skulle drabbas af den föreslagna stämpelskatten.

Att här närmare redogöra för de skäl, hvilkas uttalande föregingo den protest, vi å föreningens vägnar fingo i uppdrag att till eder frambara, anse vi ej nödigt, dock torde böra framhållas, att ändamålet med papper af ofvannämnda slag, hvilket uppenbarligen är att bereda allmänheten lättnad vid likvider och penningplaceringar skulle förfelas eller helt och hållet äfventyras, därest propositionen vunne Riksdagens bifall.

Då vi sålunda anse denna skatt dels orättvis, dels otidsenlig, våga vi härmed vördsamt anhålla det ni, herr riksdagsman, vid frågans behandling ville, därest ni, såsom vi hoppas, finner ofvannämnda, endast i korthet antydda synpunkter beaktansvärda, medverka till att landets affärslif, hvilket redan nu har stora svårigheter att bekämpa, ej ytterligare måtte drabbas af den tunga en dylik skattetitel innebär.»

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
stämpel-
förordningen.
(Forts.)*

Jag skall för egen del endast tillägga, att jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Östberg: Jag ber om ursäkt att jag begärt ordet ännu en gång i denna fråga. Men jag anser mig skyldig svara på anmärkningarna, direkt riktade mot mitt föregående anförande.

Herr Almgren lämnade en utredning rörande förhållandet mellan de utelöpande växlarna och varuomsättningen i allmänhet. Jag får för min del säga, att jag icke tror att dessa siffergrupperingar hafva så särdeles stort värde, emedan det finnes så ofantligt många olika omständigheter, som inverka på förhållandena; jag har icke heller lagt mycken vikt vid den jämförelse jag gjorde. Emellertid vill jag påpeka, att de differenser, som förekommo i herr Almgrens anförande, icke voro särdeles stora. Det var mellan 190 och 230 procent. De voro därför icke af den betydelse, att man kan säga, att de lämnade något afgörande svar på föreliggande fråga.

En talare på skånebänken gjorde också en jämförelse. Jag kan ju för fullständighetens skull göra en tredje. Jag vill då påpeka, att beloppet af inrikes växlar steg från år 1894 till 1895 med 7 millioner, följande år med 14 millioner, året därpå med 32 millioner och följande år med 42 millioner. Detta var under den tid växelstämplarna gällde. Således tyckes man hafva vänjt sig vid dem; och progressionen var till och med ganska stark. Man kan gruppera siffrorna på många sätt, och jag tror därför, att man hvarken från den ena sidan eller från den andra bör fästa alltför stor vikt vid dem.

Herr Lithander erinrade, att jag yttrat något om de stora fördelarna för affärsmännen att använda växlar, och förklarade att dessa fördelar tillräckligt uppvägas genom stämpelbeläggningen vid lagsökning. Men herr Lithander vet nog ganska väl, att man just genom att använda växelformen i ofantligt många fall slipper att vända sig till myndigheterna för lagliga åtgärder.

Slutligen anmärkte herr Dieden, att förhållandet ofta är det, att det är acceptanten, som får betala växelstämpeln. Jag kan ju icke veta, hurudana förhållandena äro i den landsdel, där han bor, och i de affärskretsar, bland hvilka han rör sig, men så vidt min erfarenhet sträcker sig, är det alltid trassenten, som betalar stämpelskatten.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på rubriken Växel i 8 § af förordningen angående stämpelafgiften yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, måtte godkänna Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller bevillningsutskottets i punkten 1 af betänkandet n:o 20 gjorda hemställan beträffande rubriken *Växel* i 8 § af förordningen angående stämpelafgiften, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och godkännes Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 104;

Nej — 20.

Öfriga delar af 8 § samt 54 §.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af de särskilda paragraferna.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 7 e. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 4 och 6 innevarande mars bordlagda betänkande n:o 21, i anledning af väckta motioner om ändring i tullsatserna för vissa kopparfabrikat.

*Om ändring
i tullsatserna
för vissa
koppar-
fabrikat.*

Herr Almgren, Oscar: Jag har begärt ordet för att yrka bifall till reservationen.

Om ändring
i tullsatzerna
för vissa
koppar-
fabrikat.
(Forts.)

Det förefaller mig nämligen, som om det förslag, som af reservanterna är framlagdt, skulle innebära alldeles tillräckligt tillmötesgående mot motionärernas önskemål. Bifalles däremot bevillningsutskottets hemställan, så skulle genom dessa väl mycket förhöjda tullsatser andra industrier ganska hårdt drabbas, särskildt de industrier, som sysselsätta sig med export till utlandet. Jag behöfver icke påpeka för kammaren, huru viktigt det är för oss att vidmakthålla och utveckla just sådan industri, som afser export till utlandet. Vi vidtaga ju åtskilliga åtgärder för att uppmuntra denna export; vi bevilja anslag till exportföreningar; vi utsända unga män för att förmedla affärer med utlandet. Skulle vi då på samma gång hindra exporten därigenom, att vi lägga höga tullar på de materialier, som användas vid fabrikationen? En annan utväg för dessa fabriker att bibehålla sin export på utlandet skulle ju kunna finnas, och det vore inrättandet af frilager. Därigenom skulle äfven med förhöjd tull fabrikationen och exporten kunna bibehållas. Men för närvarande föreligger icke något förslag om frilagersinstitutionens införande, och osäkert är, hurudan utgången blir i denna kammare, när förslaget en gång framkommer.

Det förefaller mig således, som om det skulle ligga en viss moderation i att nu stanna vid hvad reservanterna från Andra Kam-maren nu föreslagit och som i åtskilliga afseenden innebär ett ganska väsentligt tillmötesgående mot motionärernas önskningsar.

Jag ber därför att för min del få yrka bifall till reservanter-nas hemställan.

Herr Lundberg: Det är nog sant, att reservanterna delvis tillmötesgått motionärernas önskningsar i förevarande fall, men inga-lunda kan den hjälp, som reservanterna vilja lämna ifrågavarande industri, kallas effektiv eller verksam.

Reservanterna yttra till en början:

»De naturliga förmåner, som ligga i tillgången på drifkraft och råmaterial, förefinnas inom landets egna gränser och kunna, om de blott af företagsamheten mera än förut tillgodogöras, gifva åt hela denna industri en säker och själfständig grundval.» Men då nu svensk företagsamhet i dessa industrier nedlagt 10 millioner kronor, och då svensk företagsamhet så utvecklat denna industri, att den kan till fullo fylla landets behof af koppar- och mässings-fabrikater, så må man med skäl fråga, hvad denna företagsamhet vidare skall kunna uträtta för att, *lämnad åt sig själf*, »kunna gifva åt ifrågavarande industri en säker och själfständig grundval». Man må med desto större skäl fråga detta, som reservanterna själfva medgifva, »att den svenska koppar- och mässingsindustrien för när-varande har att bestå en svår konkurrens från utlandet, och att särskildt från Tyskland införas stora kvantiteter kopparfabrikat, som här säljas till så låga pris, att de utöfva ett deprimerande inflytande på den svenska marknaden». Nämda af reservanterna

vitsordade förhållande motiverar ett verksamt och bestående skydd — icke allenast ett skydd tills vidare, såsom reservanternas själfva kalla den hjälp, de vilja lämna.

Att den hjälp, reservanternas vilja lämna förevarande industri, icke är fullt effektiv, framgår af en jämförelse mellan de af reservanternas föreslagna tullsatserna för kopparfabrikat, uttryckta i procent af varans värde, och tullsatserna på t. ex. järnvaror, dessa också uttryckta i procent af varans värde. Om man gör en sådan jämförelse, så skall man finna, att den af reservanternas föreslagna tullsatsen för valsad plåt motsvarar $3\frac{1}{2}$ procent af varans värde, under det att tullen för järnplåt motsvarar 26 å 30 procent af varans värde; att den af reservanternas föreslagna tullen å stänger af koppar utgör 5 procent, under det att tullen å stänger af järn utgör 17 procent af varans värde; att den af reservanternas föreslagna tullen å spik af koppar motsvarar 15 procent af varans värde, under det att spik af järn åtnjuter ett tullskydd af 25 procent af varans värde. Likartadt är förhållandet med tullen å rör, valsade eller dragna. Hvad särskildt angår tullen å plåt, hamrad, bockad, haspad eller som undergått annan bearbetning, så har utskottet föreslagit en värdetull, under det att reservanternas endast föreslagit en tull af 10 öre per kilogram. Nu är förhållandet det, att plåt i och med bearbetningen undergår en högst betydlig värdeförhöjning, men att denna å andra sidan är mycket ojämn, i det att den ibland uppgår till endast 50 procent af råvarans värde, men ibland kan stiga ända till 100 procent af samma värde. Vid sådant förhållande är det naturligtvis mycket olämpligt att sätta en tull per kilogram och icke en värdetull. Genom att sätta en tull per kilogram skulle det mera värdefulla arbetet blifva mindre skyddadt än det mindre värdefulla arbetet.

Det är nog sant och riktigt, att, då en råvara eller ett half-fabrikat, hvarom här är fråga, blir något fördyradt genom tull, de industrier, som i sin fabrikation förarbeta dessa halffabrikat, komma att röna någon liten olägenhet. Det fördyrar deras tillverkning något. Men då man besinnar, att dessa förädlingsindustrier för sin fabrikation åtnjuta ett tullskydd af i allmänhet 50 öre per kilogram, ja, ibland ända till öfver en krona 50 öre per kilogram, så bör väl det för kopparindustrien begärda ringa skyddet anses billigt. Nämnda förädlingsindustrier åtnjuta i regeln ett femdubbel skydd mot det, som kopparindustrien skulle enligt utskottets förslag komma att åtnjuta.

Den ärade talaren på stockholmsbanken berörde de industrier, som arbeta för export, och till Riksdagens ledamöter har i dagarna från en representant för en sådan industri utsändts ett cirkulär, däri de olägenheter framhållas, hvaraf just denna industri skulle drabbas genom den af utskottet föreslagna tullförhöjningen. Men man kan då anmärka, att denna industri vid export åtnjuter rätt att få tullrestitution för de för dess fabrikation intagna utländska ma-

*Om ändring
i tullsatserna
för vissa
koppar-
fabrikat.
(Forts.)*

Om ändring
i tullsatserna
för vissa
koppar-
fabrikat.
(Forts.)

terialier. Berörda framställning är, liksom alla dylika, full af öfverdrifter. Det är framställningen från aktiebolaget »Primus», som jag här afser. Det är ett bolag med $1\frac{1}{2}$ million kronors aktiekapital. Det är senast bevillingstaxerad för en inkomst af öfver 200,000 kronor, och den begärda förhöjningen af tullen å koppar skulle, enligt bolagets egen uppgift, för bolaget medföra en ökad utgift af endast omkring 16,000 kronor. Denna tullförhöjning kan visst icke sägas »helt och hållet omintetgöra bolagets verksamhet». Den förhöjda tullen skulle för ett af bolagets »kök» stiga till allenast $3\frac{1}{2}$ öre, under det att bolaget själf för detta samma kök åtnjuter ett tullskydd af 42 öre.

Om jag skulle ställas i valet mellan att, å ena sidan, genom att bifalla den begärda tullförhöjningen å koppar och mässing låta den af aktiebolaget Primus representerade exportindustrien gå under och, å andra sidan, genom att vägra denna tull låta våra koppar- och mässingsfabriker ruineras, skulle jag utan tvekan välja det förra alternativet. I den senare industrien är nedlagdt 10 millioner svenskt kapital, och dess fabrikation uppgår till ett värde af 5 millioner kronor om året. Bättre då att undvara en export på 800,000 kronor än att åstadkomma en import på 5 millioner kronor. Lyckligtvis drabbas dock den här afsedda exportindustrien ej så hårdt af de nu föreslagna tullarna, att dess existens på något sätt beröres af desamma.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Herr Almström: Herr vice talman! Till en början ber jag att få meddela, att vid behandlingen af denna fråga utskottet haft att tillgå en ovanligt fullständig och opartisk utredning, verkställd genom en af ledamöterna från Andra Kammaren. Detta torde och vara orsaken till, att eljest frihandelsvänliga medlemmar af bevillningsutskottet i denna fråga icke ställt sig så omedgörliga, som oftast brukar vara fallet. Denna utredning gaf emellertid vid handen behofvet af helt andra tullsatser än dem, till hvilka reservanterna kommit. Jag tror, att jag icke träder grannlagenheten för nära, om jag säger, att de, som af reservanterna föreslagits, tillkommit genom en kompromiss mellan de olika elementen på den frihandelsvänliga sidan.

Den föregående talaren har här redogjort för nödvändigheten af de tullsatser, som blifvit af utskottet föreslagna. Till hvad han nämnt skall jag be att få lägga några ord rörande den inverkan, som de nya tullarna kunna hafva på de industrier, hvilka exportera sina varor. I första rummet kommer då bolaget Primus, som exporterar kanske nio tiondedelar af sina varor och som naturligtvis bör på bästa möjliga sätt behandlas. Jag kan i förbigående sagdt icke till fullo gå in på den ärade talarens mening, att, om man hade att välja emellan en större och en mindre närings bestånd, man ovillkorligen skulle låta den mindre aldeles dö, för att den större

skulle få lefva. Den satsen får man allt drifva med allra största moderation. Hvad nu Primus beträffar, äger emellertid det förhållandet rum, att för alla de artiklar, som här blifva tullbelagda och som ingå i bolagets tillverkningar, erhålles restitution vid utförsel, enligt § 9 mom. 5 tulltaxeunderrättelserna. Detta bolag har således föga mer att befara af den föreslagna förändringen än det besvär, inlämnandet af restitutionsansökan orsakar.

*Om ändring
i tullsatserna
för vissa
koppar-
fabrikat.
(Forts.)*

Vidare träffas några lamp- och nysilfverfabriker af de föreslagna tullarna. Det var inom utskottet fråga om att söka bereda dessa fabriker kompensation genom förhöjda tullsatser för de varor, som de tillverka. Det påvisades emellertid, att tullarna på dessa fabrikers varor äro betydligt högre än de, som här föreslås, och att den inverkan, som de föreslagna tullsatserna på råmaterial skulle hafva på tillverkningskostnaden, icke borde blifva synnerligen stor. Det ansågs dock af tullvännerna vara billigt, att någon ersättning bereddes, men då man sökte skaffa sig underrättelse om fabrikanternas önskningsar i detta afseende, befanns det vara svårt att komma till något resultat, och man beslöt då — detta i enlighet med några fabrikanters önskan — att låta frågan hvila till en kommande riksdag.

Som ett exempel på huru litet inflytande den föreslagna tullen skulle utöfva på en annan industri, lokomotivtillverkningen, vill jag nämna, att för ett lokomotiv, som är värdt 45,000 kronor och för hvilket tullskyddet utgör 4,500 kronor, komme tullen på den koppar, som därtill användes, att efter denna förhöjning uppgå till, om jag ej missminner mig, omkring 168 kronor, d. v. s. ett försvinnande litet belopp. Hvad de mekaniska verkstäderna beträffar, åtnjuta de ett skydd för sina tillverkningar med 10 procent af värdet, och de hafva, sedan denna 10-procent-tull sattes, erhållit den väsentliga förmånen, att tullen å tackjärn borttagits.

Jag skall, för att icke taga kammarens tid för länge i anspråk, slutligen endast påminna därom, att i kopparindustrien är nedlagdt ett kapital på 10 å 11 millioner kronor.

Jag ber slutligen att få hemställa om en förändring i en af de föreslagna tullsatserna, nämligen i den tredje punkten, som afser »stänger, valsade, dragna eller smidda: af rund eller fyrkantig genomskärning, ej på annat sätt bearbetade». Denna formulering är icke tillfyllestgörande; här böra äfven inkomma stänger af sexkantig genomskärning. Det var fråga därom i utskottet, men man hade då icke klart för sig, hvilken roll dessa sexkantiga stänger spela. Sedan dess har man fått kännedom därom, och det är på grund däraf, som jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag med den ändring, att orden »rund eller fyrkantig genomskärning» utbytas mot orden »rund, fyrkantig eller sexkantig genomskärning».

*Om ändring
i tullsatserna
för vissa
koppar-
fabrikat.
(Forts.)*

Herr Lundberg: Herr vice talman! Det finnes nog ganska goda skäl för att åsätta högre tull på sex- och åttkantiga stänger, ty dels är tillverkningen däraf dyrare, dels är konsumtionen däraf mindre, än hvad fallet är med runda och fyrkantiga stänger. Detta gör, att en högre tull å de förra måste anses skälig. Emellertid vill jag icke hålla på denna min mening. En sammanjämkning mellan kamrarne för vinnande af en genomgående reglering af dessa tullar torde nämligen kunna lättare åstadkommas, ju större enigheten är. Jag vill därför icke hålla på utskottets hemställan, utan ber att få förena mig med herr Almström.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af förhandlingarna, att under öfverläggningen yrkats, dels af herr *Almström*, att hvad utskottet hemställt skulle bifallas med den ändring, att orden »rund eller fyrkantig» på bägge de ställen, där dessa ord förekomme, utbyttes mot orden »rund, fyrkantig eller sexkantig», dels ock, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid betänkandet fogade reservation.

Sedermera gjordes proposition på bifall till utskottets hemställan samt vidare propositioner jämlikt nyssnämnda båda yrkanden; och förklarades propositionen på godkännande af herr *Almströms* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

*Höjning af
tullen å vissa
slags elektriska
maskiner.*

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 4 och 6 i denna månad bordlagda memorial n:o 22, angående höjning af tullen å vissa slag af elektriska maskiner.

Herr Rettig: Herr talman, mina herrar! Det undras mig, om icke de flesta af herrarne äro i detta ögonblick i samma belägenhet som jag vid bedömandet af denna fråga. Utskottets betänkande har framkommit utan att vara grundadt på någon kungl. proposition eller på någon inom Riksdagen väckt motion. Det har således för mig — och, efter hvad jag förmodar, för de flesta af herrarne — icke varit möjligt att under den korta tid, som betänkandet förelegat, sätta mig in i det föreliggande förslaget.

Bevillningsutskottet har, med begagnande af den utskottet tillkommande motionsrätt, framkommit med detta förslag. Det synes mig, som om denna rätt vore sådan, att icke något utskott borde begagna sig af densamma annat än i allra yttersta nödfall. Huruvida det allra yttersta nödfall nu föreligger, vågar jag ej pröfva, men enligt mitt förmenande är det icke så.

Med anledning häraf och då mina åsikter äro dessa, anhåller jag, herr talman, om afslag å bevillningsutskottets förslag.

Herr Almström: Herr vice talman, mina herrar! Den senaste ärade talaren yttrade, att det icke vore honom bekant, huruvida tvingande skäl nu förefunnas för ett bifall till utskottets hemställan. Han anmärkte äfven, att utskottet begagnat sin motionsrätt i ett ämne sådant som detta och att därigenom de förhållanden, som af förslaget beröras, icke kommit till allmännare kännedom.

*Höjning af
tullen å vissa
slags elektriska
maskiner.
(Forts.)*

Jag ber att i detta afseende få påminna, att denna fråga var uppe i Riksdagen för två år sedan. Motionen var då åtföljd af en fullständig utredning; jag tror, att alla de af kammarens ledamöter, som intressera sig af frågan, hafva ett minne däraf.

Jag tror, att nödvändigheten att nu vidtaga åtgärder i denna riktning verkligen är trängande. Då de elektriska verkstäderna anlades för 12 å 14 år sedan och hade kommit i gång, gingo affärerna ganska bra, och så bildades här efter hand icke mindre än sju särskilda elektriska verkstäder. Sedan emellertid den tyska industrien kommit till den fulländning, den nu besitter, och vuxit ut till oerhörda dimensioner, ställa sig förhållandena helt annorlunda. Den svenska tillverkningen börjar alltmera trängas ut, tillverkarne måste till följd af den utländska konkurrensen nedsätta sina priser så, att dessa nu stå på en nivå, som icke lämnar någon vinst, utan kanske till och med förlust. Af de tyska bolagen, som hvart och ett för sig äro af mycket respektabel storlek, hafva bildats tvenne olika truster, och det lär nu vara fråga om att sammanslå dessa två till en enda. Jag vill hemställa till kammaren, huruvida det kan vara någon utsikt för de svenska fabrikerne, hvilka nu åtnjuta endast tio procents tullskydd — ett tullskydd, som knappast motsvarar de i Sverige rådande högre priserna på råmaterial, arbete och penningar — att bestå i den utländska konkurrensen, och om det kan vara i landets intresse att låta dem förgöras af denna. Sedan utläningen fått fast fot och blifvit herre öfver marknaden, kommer han nog att taga igen skadan för de låga priserna under konkurrenstiden.

Denna fråga synes mig dessutom vara af något annan natur än de vanliga tullfrågorna. Det förefaller mig vara en skyldighet för Riksdagen att söka åt landet rädda en industri, som redan nu har stor betydelse och som i framtiden kanske kommer att spela den största rollen bland alla industriella näringar. Det är på denna grund, som jag har deltagit i bevillningsutskottets förslag om tullsatsens höjning från tio till tjugu procent; hvilket i själfva verket betyder en skyddstull af endast omkring tio procent.

Om konkurrensen från utlandet vore fullt lojal, vore därom mindre att säga, men det är den icke. En stor del af den tyska industrien är ställd så, att industriidkarne i sitt eget hemland kunna sälja sina varor till priser, som kunna vara ända till trettio procent högre, än hvad de i utlandet erhålla för dem.

Det är produktionsöfverskottet, det är den del af tillverknin-

*Höjning af
tullen å vissa
slags elektriska
maskiner.
(Forts.)*

gen, som icke drabbas af de allmänna omkostnaderna i lika hög grad som den öfriga tillverkningen — det är detta öfverskott, som utan förlust kan exporteras till billigt pris. Jag vill som ett exempel härpå påminna om hvad man för omkring ett år sedan läste i engelska tidningar, nämligen att den stora firman Krupp sålde sina råler i England till ett pris af 7 å 8 £ per ton, under det att priset i Tyskland utgjorde omkring 11 £ per ton.

Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet på betydelsen af att den naturkraft, som ligger i våra vattenfall, får tillgodogöras medelst inhemska maskiner och inrättningar.

I sitt yttrande angående koppartullen nämnde herr Almgren, att vi böra akta oss för att förkväffa industrier, som exportera sina varor, att det var för att befrämja export, som vi utsända handelsagenter och stipendiater samt gifva subventioner för verksamhet i utlandet. Jag instämmer fullkomligt med honom däruti. Våra exportindustrier böra nog skyddas, så långt det står i Riksdagens och landets makt att göra det. Men då han talade om att vi uppfostra och utsända handelsagenter och korrespondenter för verksamhet i utlandet, så ber jag att få fästa uppmärksamheten därpå, att vid vår tekniska högskola nyligen upprättats en särskild afdelning för elektrisk industri, och att få hemställa till kammaren, huruvida det kan vara skäl, att vi här uppfostra skickliga och dugliga ingenjörer för att, om vi ej skydda den elektriska industrien, låta utlandet tillgodogöra sig dem. Redan nu äro ett stort antal ingenjörer, äfven elektriska ingenjörer, sysselsatta i utlandet. Om dem, som rest dit för att lära och som sedan komma tillbaka, är icke något att säga, men en stor del stannar kvar och tillgodogör den kunskap, som svenska staten kostat på dem, till nytta för främmande land.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Almgren, Oscar: Bevillningsutskottets ovanliga åtgärd att begagna sin motionsrätt till förmån för ett af några petitionärer gjordt yrkande om högre tullar har inom industrikretsar väckt ganska stor uppmärksamhet, och på samma gång har detta hos en del fabrikanter, hvilka dela samma öde som petitionärerna, nämligen att befinna sig under tryckta konjunkturen, väckt förhoppningar i den riktningen, att lyckas det för dessa, så är det allt skäl för oss att äfven försöka och måhända äfven lyckas. Hvad skulle följden blifva af detta? Jo, att bevillningsutskottet under följande riksdagar helt säkert skulle komma att öfversvämmas med ansökningar från enskilda fabrikanter om tullförhöjningar. Därigenom skulle arbetet fördröjas och betungas, och det hela skulle leda till missbruk och olägenheter, från hvilka vi i de flesta fall varit befriade.

Nu ber jag emellertid att med några ord få sysselsätta mig med själfva motionens innebörd. Bevillningsutskottet har såsom

ett af sina främsta skäl angifvit, att importen af dessa maskiner så väsentligt ökats. Utskottet uppgifver, att under år 1901 importens värde uppgått till mer än 1,300,000 kronor, men därvid är att märka, att under här ifrågavarande rubrik ingå åtskilliga andra slag af maskiner, som icke afsetts med det af petitionärerna begärda tullskyddet. Summan bör således minskas med åtminstone en tredjedel för att motsvara det verkliga.

*Höjning af
tullen å vissa
slags elektriska
maskiner.
(Forts.)*

Vidare förefaller det mig, som om utskottet skulle hafva fästat allt för ringa vikt vid de uttalanden, som gjorts från generaltullstyrelsen och packhusinspektionen om svårigheten att, då så väsentligt olika tullsatser skulle komma att gälla för ungefär likadana varor, vidtaga den riktiga förtullningen. Häruppå genmåler nu utskottet, att faran icke vore så särdeles stor, när dessa maskiner, som — utskottet erkänner det — visserligen kunna gifva anledning till förväxling, dock hufvudsakligen importeras öfver de stora hamnplatserna, där tillgång på experter finnes. I detta afseende ber jag att få påpeka, att fastställandet af dylika bestämmelser, genom hvilka i ena fallet tio, i andra fallet tjugu procents tull lägges på liknande varor, lätt kan uppmuntra till ett återgående till en praxis, som nu lyckligtvis i de flesta fall är försvunnen, men som för 30 à 40 år sedan lifligt praktiserades, den nämligen, att dyrbarare varor importerades till smärre hamnplatser, där importörerna kunde påräkna en förtullning, mera efter deras eget tycke än motsvarande den, som ägde rum i de stora hamnarna. Att sådant äfven i våra dagar kan förekomma och att således den af generaltullstyrelsen och packhusinspektionen gifna varningen, om jag så får uttrycka mig, är väl berättigad, därpå skall jag be att få gifva ett exempel; det har inträffat inom min egen erfarenhet.

Bland annat förekommer i min affär äfven import af spetsar; i detta fall gällde det broderade spetsar. Jag kunde icke förstå, huru det kom till, att denna vara såldes till ett pris, hvilket vida understeg det, som jag behöfde beräkna, oaktadt jag köpte varan i första hand. Genom en händelse erfor jag då, att denna vara i en af kuststäderna förtullades efter 12 kronor per kilogram, under det att jag i Stockholm nödgats betala en tull af 24 kronor per kilogram, d. v. s. en liten nätt skillnad på 12 kronor, som naturligtvis i hög grad inverkar på försäljningspriset.

Man kan lätt befara, att, om man åsätter så olika tullsatser som i det ena fallet 10, i det andra 20 procent på maskiner, hvilka till det yttre äro hvarandra så liknande som dessa elektriska, fysiska och andra maskiner, dylika fall skola komma att inträffa, och man skulle därigenom komma att uppmuntra en i ordets egentliga mening illojal konkurrens.

Hufvudskalet för bevillningsutskottets tillstyrkande af petitionärernas anhållan är det, att man borde tillse, att den naturliga vattenkraften komme att begagnas; i detta afseende vore det af vikt, att fabrikationen af elektriska maskiner kunde inom landet

*Höjning af
tullen å vissa
slags elektriska
maskiner.
(Forts.)*

fortgå, men utan förhöjda tullar kunde man icke vara säker på att detta komme att blifva fallet. Jag tror emellertid, att det kan vara af lika stor vikt att tillse, att våra vattenfall och den naturliga vattenkraften komme att användas af industrien i dess helhet, och detta kan väl knappast uppmuntras på ett bättre sätt än genom att medgifva möjligast lätta tillgång till elektriska maskiner af bästa slag, å hvilka de nyaste uppfinningarna äro tillämpade och som särskildt äro afpassade för den mängd olika slag af industrier, som kunna väntas komma att i framtiden begagna sig af vattenkraft. Men är det troligt, att detta sker, ifall man åsätter en så pass hög tull som 20 procent af värdet?

I detta afseende ber jag att få påminna om huru det tillgick, när jordbruket började begagna sig af maskiner. Herrarne måste medgifva, att det är föga troligt, att jordbrukets utveckling skulle hafva försiggått så snabbt och sundt som skett, om icke jordbruket hade haft tillgång till tullfria utländska maskiner: skörde- och slättermaskiner samt ångröskverk och dylikt. Och på samma gång denna tullfria införsel utvecklade landets produktionsförmåga i förvånande grad, hindrade den likvisst icke, att en inhemsk industri under tiden uppstod. Det tillgick på det sättet, att dessa utländska maskiner reparerades vid den ena eller andra verkstaden; sedan började dessa verkstäder att tillverka den ena eller andra maskindelen och slutligen maskinen i dess helhet. Vi skola väl påminna oss, hvilken utveckling denna fabrikation af landbruksredskap tog under en ganska lång period, innan tullen af 10 procent infördes. Nu har den elektriska industrien redan förmånen af 10 procents tullskydd. Det torde således icke vara så farligt med de farhågor, som uttalats af flera talare, att denna industri skulle helt och hållet försvinna, om icke tullsatsen höjdes från 10 till 20 procent.

Såsom skäl anför bevillningsutskottet vidare, att två eller tre fabriker nödgats inställa sin verksamhet på grund af — jag vet icke, om det uppgifves något skäl, men jag frågar: kan skälet verkligen anses uteslutande ligga däri, att tullen endast utgör 10 procent af värdet? Kan man icke i dessa fall lika väl tänka sig, att detta berott på för litet rörelsekapital, bristande förutseende vid anläggningen, bristande skötsel eller dylikt?

Det förefaller mig således, som om dessa dystra spådomar angående hela denna stora industris försvinnande från Sverige och därmed följande sysslolöshet för våra elektroteknici skulle vara åtskilligt öfverdrifna. Faktiskt hafva vi nu en skyddstull af 10 procent. Och med afseende på det skälet, att fabrikationen befinner sig i trångmål, ber jag att få säga: vore det icke betänkligt, om vår tulltaxa mer och mer skulle komma att anses såsom en försäkringsanstalt mot mer eller mindre ogynnsamma konjunkturner? Får icke industrien underkasta sig den onda dagen och den goda lika väl som våra köpmän, våra redare med flera?

Det är på grund af hvad jag nu uttalat, herr talman, som jag ber att få yrka afslag å bevillningsutskottets hemställan.

*Höjning af
tullen å vissa
slags elektriska
maskiner.
(Forts.)*

Herr Cavalli: Då alla med uppmärksamhet städse följa den siste ärade talarrens anföranden, torde det ej hafva undgått någon, att han i år vid sina inlägg i debatterna om vissa tullsatsar följt en annan taktik än den, han vid senaste riksdagar iakttagit. Tillförne har han inskränkt sig till att med sakkunskap tala om de tullsatsar, som förelegat till afgörande, och att anföra de skäl, som enligt hans mening talat för en lägre tullsats eller för tullfrihet. I år åter har han slagit in på en annan stråt; han visade det här om dagen, då det gällde en liten tullsats, och har nu åter visat det i denna fråga, som icke heller är vidare stor. Här om dagen var det hela skyddssystemet, hans angrepp gällde; i dag har han satt en bevillningsutskottets åtgärd ur formell synpunkt under debatt. Naturligtvis är det i anledning af hans uttalanden i detta hänseende, som jag begärt ordet; den reella sidan af frågan kommer att upptagas af en annan ledamot i utskottet, som därutinnan är bättre hemmastadd än jag.

Man säger, att det är en högst ovanlig åtgärd af bevillningsutskottet att, med tillämpning af den grundlagsstadgade rätt, som utskottet obestriddt äger, väcka förslag i en tullfråga. Detta påstående bör icke få stå oemotsagdt, ty den, som följt med utskottets arbeten under några år, vet, att det ej är alldeles exakt. Det händer ofta, att, sedan i en tullfråga generaltullstyrelsens beslut dragits under Kongl. Maj:ts pröfning, Kongl. Maj:t öfverlämnar handlingarna till bevillningsutskottet för den åtgärd, som utskottet i anledning däraf finner anledning vidtaga. I några fall vidtager utskottet på grund af dessa remisser icke någon åtgärd, men ofta har resultatet blifvit en framställning från bevillningsutskottet till Riksdagen. Huru har det nu gått till i denna fråga? Jo, några enskilde hafva till utskottet ställt ett andragande — och äfven fabrikanter lära väl ha rätt att göra det — hvarefter utskottet i anledning af deras hemställan kommit in med sitt betänkande. Nu säger talaren, att detta kan väcka hopp hos andra industriidkare, att de, i händelse de göra en framställning, skulle röna liknande framgång, och att utskottet på det sättet skulle blifva öfverhopadt med arbete. Ja, naturligtvis kan jag icke annat än känna mig djupt tacksam för herr Almgrens omtanke, att bevillningsutskottet ej må blifva öfverhopadt med arbete, särskildt i år. Det är också rätt angenämt att höra denna omtanke uttalas samma dag, som här antydts, att utskottet kommer för fort fram med sina betänkanden i vissa frågor — det visar åtminstone, att om vi än i utskottet äro öfverhopade med arbete, ligga vi ej på latsidan.

Det är dessutom att märka, att, i motsats till hvad af talarrens anförande tycktes framgå, det icke är först från och med i år, som det praktiserats att till bevillningsutskottet inlämna enskilda

*Höjning af
tullen å vissa
slags elektriska
maskiner.
(Forts.)*

petitioner. Ledamöter i utskottet hafva sedan många år tillbaka fått emottaga en mängd både muntliga och skriftliga framställningar rörande tulltaxan, restitution af tullafgifter och allt annat, som berör utskottet; åtminstone har jag äran, för att nu icke tala om nöjet, att ständigt mottaga olika förslag och framställningar i dylika ämnen. Nå, huru ofta får den ärade talaren se några förslag ifrån utskottet i anledning af dessa framställningar? Jo, så pass sällan, att han anser framställandet af ett sådant förslag som en ovanlig åtgärd. Detta tyder väl, tänker jag, på att utskottet med urskillning begagnat den grannliga rätt, som är utskottet gifven i 40 § riksdagsordningen.

Hvad angår de förhoppningar, som genom ett bifall till utskottets hemställan skulle väckas hos andra industriidkare om liknande framgång, i händelse framställning hos utskottet göres, så tror jag ej, att vederbörande böra därom göra sig några stora förhoppningar; de kunna i sådant fall lätt gäckas.

En mera befogad anmärkning emot användningen af denna utskottets rätt enligt 40 § riksdagsordningen har framställts af den talare, som först hade ordet. Det är nämligen sant, att en relativt kort tid förflyter mellan framläggandet af utskottets betänkande och fattandet af beslut, och att kamrarnes ledamöter i sådant fall ej få så god tid som eljes att sätta sig in i frågan. Men det är ju den lättaste sak i världen, mina herrar, att för vinnande af tid därtill hos talmannen begära uppskof med ärendets afgörande till annan dag eller återremittera ärendet till utskottet.

Granskar jag sålunda anmärkningarna mot utskottets klandrade åtgärd, så finner jag dem ej väga tungt.

Hvad själfva saken angår, skall jag ej trötta herarrne med några detaljer, då jag sett, att den ärade talare, som redan förut uppträdt till utskottets försvar, ånyo begärt ordet. Jag har blott velat klargöra, att hvad utskottet i denna fråga åtgjort, därtill har det haft fullt fog.

Herr Almström: Herr vice talman, mina herrar! Emot hvad min ärade vän på andra sidan nyss anförde ber jag att få påminna, att frågan här ej endast gäller den ökade importen af utländska maskiner — ehuru visserligen denna import stigit till den aktningvärda höjd, som af honom angafs — utan att det fastmer är de låga, nästan ruinerande priser, hvilka måste af de svenska fabrikerna lämnas för att hindra ytterligare import, som gifvit upphof till de klagomål, hvilka länge höjts och nu senast framställts i skrifvelse till bevillningsutskottet.

Talaren framhöll äfven, att det skulle blifva svårt att vid förtullning skilja dessa maskiner från mekaniska maskiner, och han anförde från sitt eget verksamhetsområde exempel på huru som tulltaxan tillämpas olika på olika ställen. Vi ha i utskottet gjort oss så noga som möjligt underrättade, huruvida verkligen

större svårighet föreligger beträffande skiljandet af här ifrågasvarande elektriska maskiner — men jag ber att få påpeka, att det här gäller blott vissa slag af elektriska maskiner — från mekaniska eller, som tullverket kallar dem, fysiska maskiner, och det har meddelats oss, att hela utseendet, typen hos dessa elektriska maskiner är så skarpt skild från de öfriga, att ingen fara rimligtvis bort finnas för att, med den sakkännedom, som bör finnas i en tullkammare, en förblandning skulle äga rum. Skulle någon svårighet yppa sig, får väl tullverket här tillvägagå, som i andra länder är brukligt, och i större mån än hittills begagna sig af sakkunnige. Vi hafva ju kommit in på ett protektionistiskt system, och därmed bör ovillkorligen följa anställandet af experter, som kunna bedöma, om en viss artikel är af angifvet slag och om det åsatta priset är riktigt. I Amerika, där protektionismen drifvits längre än annorstädes, har man anställt särskilda tjänstemän för att bedöma såväl arten af en tullangifven artikel som det angifna priset därpå. Om man ville undvika sådana olägenheter, som af herr Almgren påpekats, får man nog slå in på samma väg här.

*Höjning af
tullen å vissa
slags elektriska
maskiner.
(Forts.)*

Emellertid äro de maskiner, hvarom här är fråga, af den art, att de utan synnerlig svårighet böra kunna af en hvar tulltjänsteman, som har någon sakkännedom och vana vid tullbehandling, skiljas från mekaniska maskiner.

Herr Almgren sade, att det ej kunde vara rätta sättet för tillgodogörandet af vår vattenkraft, att genom försvärandet af införsel af utländska tillverkningar hindra tillämpningen af de nya upptäckter och förbättringar, som kunna komma att göras i de elektriska maskinerna. Nej, det är visst icke meningen. Inom den grupp af maskiner, hvarom här är fråga, komma nog både nyare och lättare konstruktioner att uppstå; men det ligger visst icke utom möjlighetens gräns utan är snarare fullt antagligt, att sådana uppfinningar komma att tillgodogöras af vår egen elektriska industri, i hvilken skickliga krafter arbeta och inom hvilken redan betydande uppfinningar gjorts. Den är icke så oföretagsam och obetydlig, som herr Almgren synes antaga.

Skulle åter våra nuvarande elektriska fabriker lämnas utan skydd och deras tillverkning undanträngas af den utländska, i synnerhet den tyska, sedan nu de tyska tillverkarne slagit sig samman i truster, då få vi nog — därom är jag öfvertygad — snart betala vida högre pris än det, som åstadkommes genom denna lilla tullskillnad. Det är för öfrigt, som jag redan påpekat, alldeles oriktigt att här tala om ett tullskydd af 20 %, då de 10 %, som nu finnas, ej kunna sägas utgöra något skydd utan motvägas däraf, att råmaterial, arbetskraft och penningar äro dyrare här än i Tyskland, där tillverkningen dessutom drifves i så stor skala, att den redan i följd däraf kan lämna ett billigare fabrikat.

Det var mycket fågnesamt att höra, att herr Almgren ansåg, att vårt jordbruk utvecklat sig i en sund riktning; jag tror icke,

*Höjning af
tullen å vissa
slags elektriska
maskiner.
(Forts.)*

att det lät så, då fråga var att bereda detsamma skydd. Då gingo uttalandena i en helt annan riktning. Det exempel, han anförde, var emellertid onekligen skickligt funnet. Det är sant, att de utländska landbruksmaskiner, som införts, här tjänat till förebilder, men herr Almgren glömde, att så varit fallet med de flesta andra industriartiklar samt att de dyraste af landbruksmaskinerna, ångmotorerna, åtminstone under de sista tio åren varit åsatta en skyddstull af 10 %.

Den ärade talaren slutade med att säga, att Riksdagen ej borde utgöra någon försäkringsanstalt för de yrkesgrenar, som lida af en tillfällig ogynnsam konjunktur. Nej, visst icke; men här är ej heller fråga om någon tillfällig ogynnsam konjunktur. Och då den ärade talaren säger, att köpmän och redare under ogynnsamma konjunkturer få nöja sig med mindre vinst, så lär väl den satsen i ännu högre grad kunna tillämpas å industriidkarne. Det är väl dock de, som egentligen och i första rummet få sitta emellan under de dåliga tiderna; köpmannen lider naturligtvis äfven af dem, men säkerligen icke i samma grad som industriidkarne.

Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets förslag.

Herr Tillberg: Herr talman! Jag ber att få återkalla i kammarens minne, att vi för två år sedan ansågo en af de viktiga anledningarna till den stramhet i penningmarknaden, som då rådde, vara att söka i den stora omfattning, hvori kapital nedlagts i elektriska anläggningar och på den vägen exporterats. Sedan den tiden har just på grund af denna stramhet i fråga om tillgången å kapital ej annan utveckling ägt rum å detta område, än som varit strängt nödvändig. Men det står väl för hvar och en klart, att vi inom kort gå till mötes en period af helt annan art. Vårt land lämpar sig kanske mera än något annat för användning af elektrisk kraft, framställd ur våra vattenfall. Här kommer helt säkert inom kort en stor våg af spekulation å detta område, vida större än någon föregående; och i följd däraf förestå således stora kapitalnedläggningar. Det vore då hårdt, om ej vårt eget land fick draga den största förtjänsten därpå och om ej den svenska arbetskraften skulle härvid tagas i anspråk. Jag tror därför, att man icke bör se frågan så, att det i dag gäller att hjälpa vissa fabrikanter, utan frågan gäller att vi, när den stora utvecklingen kommer, själfva skola kunna taga en väsentlig del i arbetet. Jag ber att få erinra om hvad på sista tiden skett. Stora teknici hafva äntligen förstått att smälta malmen med elektrisk kraft; doktor de Laval med flere hafva löst problemet i fråga om zinkmalm, medan andra börjat med järnmalmen. Och det är säkert, att vår vattenkraft kommer att i mycket stor skala tagas i anspråk för dylika elektrokemiska ändamål. I det öfriga Europa har likasom i Sverige varit en tids stillastående i denna teknik, men icke så i Amerika. Där hafva på sista tiden gjorts framsteg af omätlig betydelse; vid

Niagara användas nu nära 100,000 elektriska hästkrafter, och man bygger för 700,000. Industrien flyttar från kolfälten i Pennsylvanien till Niagara. Därmed är i stort oförtydligt visadt, att den elektriska kraften kan konkurrera med kolen. Och häri ligger för oss svenskar en fingervisning på de tillgångar, vi i detta hänseende ha. Då därför den kalla hand, som utredningen af statens vattenrättsförhållanden lagt på industrien, blir bortlyft, kunna vi med bestämdhet hoppas, att man skall komma att använda elektrisk kraft i stor skala, men därför anser jag ock, att vi i tid böra tänka på att ordna det så, att en dylik industri kan här existera. Jag har velat särskildt pointera detta och ber i det syftet att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Höjning af
tullen å vissa
slags elektriska
maskiner.
(Forts.)*

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr vice talmannen i enlighet med de därunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förevarande memorial hemställt samt vidare på afslag därå; och förklarade herr vice talmannen sig finna den förra propositionen, som förnyades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslags en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i sitt memorial n:o 22, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 41.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 4 och 6 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 31, i anledning af väckta motioner om ändringar i lagstiftningen angående aktiebolag. *Om ändringar i lagstiftningen ang. aktiebolag.*

Herr Rettig: Herr greve och talman! Mina herrar! Då lagutskottet här kommit till det resultat, att frågan om den af

Om ändringar
i lagstiftningen
ang. aktiebolag.
(Forts.)

motionärerna begärda revisionen af aktiebolagslagen bör öfverlämnas till Kungl. Maj:t för pröfning, kan det synas, som om här ej vore anledning att yttra sig; men jag anser dock, att denna viktiga fråga ej bör passera kammaren utan att något säges, på det ingen måtte tro, att alla anse det bra, som det är.

För min del anser jag, att aktiebolagslagen bör så affattas, att bolag med förtroende kunna bildas i tillit till att lagen hålles i helgd. Säkert är nämligen, mina herrar, att de enskilda förmögenheterna i vårt land icke äro tillräckligt stora att tjäna till grund för stora företag; utan därför fordras ovillkorligen sammanslutning af kapital. Men är lagen sådan, att dylika sammanslutningar gifva anledning till misstro, komma kapitalisterna att hålla sig tillbaka. Motionärerna påpeka en del oegentligheter i fråga om aktiebolag, som ligga inom deras erfarenhet; och dessa oegentligheter äro af den art, att faran för sådana ovillkorligen bör aflägsnas. Det synes mig ock, mina herrar, att under sista tiden förekommit en del andra förhållanden inom bolag, som varit, jag må säga, en skam för vårt land; och historien om dessa transaktioner har gått genom hela den utländska pressen. Vi ha senast under dessa dagar sett artiklar om, huru ett elektriskt aktiebolag blifvit behandladt, huru dess verksamhet rubbats genom en oriktig skötsel. Jag tror, mina herrar, att, om man än beslutar huru många tullar som helst för att skydda en industri, så hjälper det dock icke, om den ej skötes rätt; då går det ovillkorligen illa för det företaget. För egen del har jag kannedom om åtskilliga andra missförhållanden i fråga om bolags skötsel, som äro att djupt beklaga. Det kan t. ex. hända att i bolag, där aktierna äro ställda till innehafvaren, folk *hyr ut* sina aktier till en eller annan, som vill drifva igenom sina åsikter eller önskemål till skada för bolaget och för minoriteten, som bevarar sina aktier för att på respektabelt sätt drifva affären.

Det synes mig därför absolut nödvändigt, att en revision och en genomgripande sådan af lagen äger rum — en revision, som bland annat går därpå ut, att ett bolag skall drifva den affär, för hvilken det bildats, och icke kunna förvandlas till något helt annat. Det finnes nämligen exempel på att, sedan personer bildat ett bolag för drifvande af affär i viss riktning, under årens lopp andra personer kommit in i bolaget och gjort gällande sina syften, så att bolaget helt och hållet förändrat karaktär och drifvits in på andra banor, än som af de äldre aktieägarna utstakats. Sådant kan icke vara rättvist.

Hvad angår herr Staaffs motion, så kan jag ej neka till att densamma hos mig väckt en viss sympati. Jag vill icke göra något nummer af saken och anhåller, att herrarne icke måtte missförstå mig; det är icke min afsikt att på något sätt komma in på några högre ämbetsmän och deras uppdrag. Men jag tycker, att hvad som passerat i England utgör en varning. Herrarne ha nog alla läst om bolaget »Globe», i spetsen för hvilket stod, bland andra,

lord Dufferin. I tillit till hans namn följde allmänheten efter, och både han och allmänheten blefvo narrade. För att förekomma sådant, skulle jag vilja vara med om något steg i den riktning, som angifves i herr Staaffs motion; jag vill nämligen sätta våra ämbetsmän så högt och i den ställning, att hos allmänheten icke kan råda ringaste tvifvel om deras opartiskhet. Jag har dock härvidlag intet yrkande att göra; jag ville blott, medan jag hade ordet, begagna tillfället att göra denna erinran.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Sjöcrona: Här hafva vi nu återigen ett förslag om aflåtande af en underdånig skrifvelse till Kungl. Maj:t, ett förslag till de många, som Riksdagen redan bifallit och utan allt tvifvel kommer att ytterligare bifalla. Jag tillåter mig erinra om att på kammarens bord ligga redan tre betänkanden, i hvilka tillstyrkas underdåniga skrivelser. Redan den omständigheten, denna tilltagande benägenhet att aflåta den ena underdåniga skrifvelsen efter den andra till Kungl. Maj:t, synes mig böra mana till en viss betänksamhet, när det är fråga om sådana skrivelser; och ännu mera bör man väl iakttaga sådan betänksamhet, när en skrifvelse föreslås, som åsyftar någonting så omfattande som en fullständig revision af lagen om aktiebolag, hvilken lag icke har varit tillämpad mer än sex år. Lagen omfattar 81 paragrafer, och skall denna lag revideras, måste naturligtvis i sammanhang därmed också lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet revideras, eftersom de två lagarna i allt väsentligt, där så kan ske, öfverensstämma med hvarandra.

Det är ju ett mycket omfattande arbete här ifrågasättes, och huru skall nu detta arbete utföras? Lagberedningen kan med all säkerhet icke på många år ännu tänka på att taga itu med det samma. Då skulle det således tillsättas en kungl. kommitté. Jag ber att få erinra, att under sista hösten voro här i hufvudstaden samlade icke mindre än 14 kungl. kommittéer, och här finnas med säkerhet rätt många därutöfver. En sådan där kommitté skulle hafva till uppgift att sätta sig ner och fundera, om icke alla paragraferna i aktiebolagslagen böra på ett eller annat sätt ändras, utan att få någon ledning vidare än i betänkandet förekommer, eller hvilka ändringar äro nödiga och behöfliga. Jag tillåter mig erinra därom, att sistlidne års Riksdag aflät icke mindre än två skrivelser till Kungl. Maj:t om vissa ändringar i aktiebolagslagen. Här hafva nu framkommit motioner, som innehålla sju punkter, af hvilka lagutskottet mer eller mindre lamt förordar de fem, utan att i något af dessa fall det är uppgifvet eller bevisadt, att man förgäfves anlitat gällande lag för att få erforderliga rättelser. Det vill således synas, som om man i fråga om aktiebolagslagen skulle vilja slå in på samma väg, som man gjort i afseende på brännvinsförsäljningsförordningen, eller att så snart någonting händer, som icke

*Om ändringar
i lagstiftningen
ang. aktiebolag.
(Forts.)*

Om ändringar
i lagstiftningen
ang. aktiebolag.
(Forts.)

är riktigt bra, så begär man icke domstols medverkan för att få det rättadt, utan man väcker motion om att lagen skall ändras. Jag tillåter mig att i det afseendet erinra därom, att det år 1901 förelåg förslag om ändring i brännvinsförsäljningsförordningen. Det påpekades därvid förfärligt upprörande missförhållanden, hvilka icke kunde straffas af domstol. Jag tillät mig då här i kammaren fästa uppmärksamheten på att, enligt min uppfattning, fanns det redan bestämmelse i gällande lag, som kunde råda bot för dessa missförhållanden, och kammaren lyssnade till detta och afslog förslaget. Men man lät sig icke förtrötta. I fjol väcktes åter samma motion. Hvad hände då? Jo, en ledamot af Högsta domstolen upplyste, att Högsta domstolen gifvit ett beslut, som fullkomligt öfverensstämde med min åsikt. Jag tror, att det är samma förhållande i många fall inom bolagslagstiftningens område.

Jag skall nu i största möjliga korthet redogöra för dessa fem punkter.

Den första afser den bestämmelsen, att de aktiebolag, som hafva så små aktier, att de endast lyda på 10 kronor, få enligt nu gällande lag icke hafva större aktiekapital än 10,000 kronor. Herrarne inse lätt anledningen till detta. Nu vill motionären höja detta maximibelopp till 50,000 kronor. Utskottet säger: »Visserligen kan det synas, att för dylika företag andra associationsformer och särskildt den registrerade föreningen för ekonomisk verksamhet borde vara lämpligare», och det har utskottet fullkomligt rätt uti. Det är mycket lämpligare för småfolket att på sådant sätt använda sina besparingar. Utskottet har påvisat, att den som ingår i aktiebolag och kommer i minoriteten äfventyrar vissa olägenheter, men så är icke fallet inom föreningar för ekonomisk verksamhet. Utskottet säger emellertid, att denna senare associationsform icke alltid kunnat anlitas, utan att tvärtom de kooperativa företagen ofta och i stor utsträckning funnit formen af aktiebolag vara för sig fördelaktigast». Det är dock icke bevisadt, att det verkligen är för dem fördelaktigare.

Så säger utskottet:

»Huruvida nu de gällande bestämmelserna, såsom motionären hållit före, äro sådana, att de verka hämmande och försvarande å den kooperativa rörelsens utveckling, är en fråga, som icke låter sig med säkerhet bedömas utan en noggrann undersökning af hit-hörande förhållanden.»

Efter att hafva erinrat, att denna siffra, 10,000 kronor, ju icke kan anses vara någon absolut riktig siffra utan möjligen kan behöfva ändras, säger utskottet: »Måhända torde de ändrade förhållanden, som i mångt och mycket inträdt efter lagens tillkomst, utgöra anledning till en sådan åtgärd. Mera tvifvelaktigt synes det utskottet, om ifrågavarande rättighet i allt fall bör utsträckas så långt som motionären föreslagit, eller till bolag, hvilkas aktiekapital icke öfverstiger 50,000 kronor. Det förefaller utskottet

sannolikt, att en sådan utvidgning skulle gå längre än som är behöfligt och lämpligen kan medgifvas. Utskottet, som på grund häraf icke kan tillstyrka antagande af det i motionen innefattade lagförslaget, och som ej heller eljest vill uttala någon bestämd mening i ämnet, anser emellertid frågan, om och i hvad mån en lagändring i nämnda syfte bör vidtagas, vara förtjänt att hänskjutas till Kungl. Maj:ts pröfning.»

Utskottet har själf icke någon mening om det verkliga behovet, men ändå hänskjuter utskottet frågan till Kungl. Maj:ts pröfning.

Beträffande den andra frågan har herr Moll i sin motion framställt åtskilliga erinringar mot de nuvarande rättsreglerna dels för bildande af aktiebolag och dels för den närstående frågan om ökning af aktiekapitalet; och har motionären härvid påvisat, hurusom nämnda bestämmelser i den svenska aktiebolagslagen vore väsentligt ofullständigare och mindre betryggande än de tyska stadgandena i ämnet, som återfinnas i den år 1897 utfärdade lagen. Ja, mina herrar, om herrarne gjort sig besvär att läsa igenom hela betänkandet och den redogörelse, som motionären lämnat för den tyska lagstiftningen, tror jag för min del, att herrarne måste blifva öfvertygade om att den tyska lagen visar, huru lagen *icke* skall skrivas, och det har också utskottet i viss mån erkänt.

»Äfven utskottet håller före, att nuvarande stadganden i berörda afseenden icke torde vara så tydliga och fullständiga, som kunde vara behöfligt med hänsyn till ändamålet att förhindra åtgärder och företag, hvilka icke stå i öfverensstämmelse med sunda affärsprinciper och alla aktieägares intressen.»

Det säger utskottet, men utskottet har icke på något sätt visat, att man anlitat nu gällande lag och domstolarna för att få nämnda missförhållanden rättade, och förr än det visats, att lagen icke är tillräcklig, är det väl icke tid att börja ändra den. »Men», säger utskottet, »å andra sidan lärer det dock knappast vara lämpligt att i vår lag införa så detaljerade och genomgripande föreskrifter som de af motionären återgifna stadgandena i den tyska lagstiftningen. En granskning af bestämmelserna i ämnet synes emellertid vara önskvärd.»

Utskottet har således själf sagt, att det icke kan följa motionären. Men en granskning af lagbestämmelserna kan vara önskvärd. Ja, detta är ju något, som kan sägas om alla möjliga lagbestämmelser och som därför ingenting bevisar.

Så hafva vi den tredje punkten:

»Såsom herr Staaft i motionen n:o 116 framhållit, lärer det icke sällan förekomma, att de i särskilda bolagsordningar meddelade föreskrifterna om begränsning af aktieägares rösträtt å bolagsstämma kringgås på det sätt, att aktieägare å andra personer skenbart öfverlåta aktier, för hvilka de på grund af dylik begränsning icke kunna själfva utöfva rösträtt.»

Om detta säger utskottet:

*Om ändringar
i lagstiftningen
ang. aktiebolag.
(Forts.)*

*Om ändringar
i lagstiftningen
ang. aktiebolag.
(Forts.)*

»Utskottet ansluter sig fullkomligt till motionärernas uppfattning därom, att öfverlåtelse af ofvan angifven art stå i strid mot lagens mening och, om möjligt, borde förhindras. Ett verkligt behof af bestämmelser i detta syfte förefinnes alltså i utskottets tanke. Att i sådant afseende åstadkomma föreskrifter, hvilka, utan att alltför mycket lägga band på handlingsfriheten, kunna antagas medföra önskad verkan, är emellertid en mycket svårlöst fråga. Å ena sidan har man att tillse, att stadgandena i ämnet, såvidt sig göra låter, icke komma att träffa andra fall än dem, för hvilka de äro afsedda. Uppenbarligen möter det nämligen synnerliga betänkligheter att för vinnande af förberörda syfte meddela föreskrifter, genom hvilka aktieöfverlåtelse jämväl i det stora flertalet fall, då de ske fullt lagenligt och för berättigade ändamål, skulle få sig ålagda hämmande band eller blifva förenade med särskilda kostnader, i den mån sådant icke kan finnas befogadt äfven ur andra synpunkter. Å andra sidan medför aktiers olika natur, att vissa slag af aktier lätteligen undandraga sig verkningarna af bestämmelser, hvilka för öfriga aktier kunna vara ändamålsenliga. Särskilda svårigheter förefinns sålunda med hänsyn till aktier, ställda till innehafvaren.»

Så säger utskottet:

»I hvad mån de förslag, som i motionerna innehållas, kunna läggas till grund för lösningen af förevarande fråga, synes utskottet lämpligen böra i första hand öfverlämnas till Kungl. Maj:ts bedömande», d. v. s. utskottet vill icke heller här själf uttala någon mening, utan utskottet vill att Kungl. Maj:t först skall tänka efter, om det kan behövas lagstiftning på ena eller andra sättet. Men utskottet lägger själf till:

»Utskottet vill härutinnan endast uttala den uppfattningen, att något bestämdt förbud mot öfverlåtelse af aktier under viss tid knappast torde böra ifrågakomma.»

Här har utskottet själf ogillat ett af de förslag motionären framställt. För min del tror jag, att det enda och rätta sättet att åstadkomma hvad man i detta afseende önskar är att i bolagsordningen intaga bestämmelse i detta ämne. Då får ju hvar och en, som ingår i ett bolag, underkasta sig dessa bestämmelser, men att i gällande lag gifva sådan bestämmelse, det är nog, såsom utskottet säger, alldeles omöjligt, utan att man gör orätt på ena hållet, och kanske i de flesta fall kommer att göra något, som icke är rättvist och lämpligt, för att möjligen i ett undantagsfall förekomma hvad som icke bör ske.

Så hafva vi för det fjärde:

»I nära samband med sistberörda fråga står det såväl af herr Moll som af herr Brodin upptagna spörsmålet om beredande af en verksammare kontroll å styrelsens förvaltning.»

Och det går ut på att i lagen införa bestämmelse om huru aktiebolags balansräkning skall uppställas. Jag hemställer till

kammarens ledamöter, om det är möjligt och i hvarje fall lämpligt, att lagen innehåller föreskrift om huru enskilda — och aktiebolag äro också enskilda rättssubjekt — skola uppställa sina balansräkningar. Utskottet säger:

»Äfven utskottet anser det vara förtjänt att tagas under öfvervägande, i hvad mån det kan vara behöfligt och lämpligt att i dessa afseenden meddela fullständigare stadganden för bättre tillgodoseende af aktieägarnes intresse att erhålla klar och säker kändedom om bolagets ställning.»

Det är fortfarande samma sväfvande uttryck: att det bör tagas under öfvervägande.

Och så komma vi till det femte. Där erinrar utskottet, såsom jag redan gjort, om att i fjol afläts en skrifvelse till Kungl. Maj:t om rätt för minoriteten att få sakkunniga revisorer.

»Vidare hafva motionärerna framhållit, att en minoritet inom aktiebolag borde under vissa förhållanden hafva rätt att besluta om anställande af talan mot bolagets styrelse» och häraf drages den slutsatsen, att «det ena utgör i viss mån en följd af det andra, då rättigheten att utse en revisor ofta kunde blifva utan vidare betydelse, om den icke vore förenad med befogenhet att, äfven mot majoritetens vilja, få de anmärkningar, som under revisionen förekommit, i laglig ordning pröfvade.»

Nej, det kan jag icke instämma med utskottet uti. Om minoriteten kunde få sakkunniga revisorer, skulle därigenom förhållandena inom ett bolag kunna bringas inför offentlighetens ljus, och det, mina herrar, komme att hafva en mycket god verkan. Men en helt annan sak är det, att minoriteten skulle få, i fråga om ekonomiska förhållanden, mot majoriteten tvinga fram talan. Jag anmärker nu, att om någon styrelseledamot skulle göra sig skyldig till brottsligt förfarande, så är ju naturligtvis den, hvars rätt därigenom blifvit kränkt, i hvarje fall berättigad att anställa åtal.

Jag har nu så kort som möjligt gått igenom dessa fem punkter, och jag vågar hemställa till kammarens bedömande, om verkligen utskottet anfört sådana skäl, som betinga en så storartad apparat som att sätta sig ned och revidera en lag, som så nyligen blifvit antagen.

Herr Rettig har ju instämt med utskottet och anfört åtskilliga förhållanden, som jag visst icke vill bestrida, att de kunna vara mycket beaktansvärda, men han har liksom utskottet uraktlätit att upplysa om, huruvida nu gällande lag varit maktlös mot sådana saker, som han påpekat.

Han talade bland annat om, att man kan gå in i ett bolag, som har ett visst ändamål, och så — ett, tu, tre ändras det. Mina herrar, det finnes betryggande bestämmelse i aktiebolagslagen i fråga härom.

På grund af hvad jag nu anfört och för att åtminstone en varnande röst må höja sig i denna kammare mot att tumma och

*Om ändringar
i lagstiftningen
ang. aktiebolag.
(Forts.)*

Om ändringar i lagstiftningen ang. aktiebolag.

(Forts.)

lappa på våra lagar i otid, får jag för min del yrka afslag å utskottets hemställan i 2:a punkten.

Hvad den 1:a punkten angår har jag icke något att invända mot bifall.

Grefve Hamilton: Jag begärde ordet för att understödja herr Rettig i hans uttalande rörande de missförhållanden, som förefinnas i åtskilliga bolag, missförhållanden, som icke den nuvarande aktiebolagslagen och ej heller bolagsordningar i allmänhet tyckas kunna förhindra.

Vi veta, att i åtskilliga bolagsordningar den bestämmelsen är införd, att ingen får rösta för mer än ett visst belopp af hela aktiekapitalet, t. ex. en femtedel eller en tiondedel, detta i ändamål att förhindra majoriteten att förtrycka minoriten; men vi veta också, att majoriteten inom åtskilliga aktiebolag, såsom af motionären framhållits, kringgår denna bestämmelse på sådant sätt, att den transporterar sina aktier på bulvaner och på så sätt får beslut fattade, som främja majoritetens intressen på minoritetens bekostnad. Mot ett dylikt tillvägagående måste ett korrektiv sökas. Jag har icke nu klart för mig hvar korrektivet härför ligger, men det skulle säkerligen hafva en god verkan, om man lade stämpelafgift på öfverlåtelse af aktier, ty då skulle det vara förenadt med en viss kostnad att använda bulvaner. Ett dylikt förfarande skulle möjligen äfven medföra ett annat godt, nämligen att försvåra den osunda handel med aktier, som kallas aktiejobberi. Vi veta ju, att det ofta händer, att personer, som ingenting äga, köpa aktier på spekulation i förhoppning att hastigt samla förmögenhet, men mången gång misslyckas, blifva ruinerade, och i hvarje fall drifva de ett högt spel. Skulle man nu kunna försvåra dessa osunda affärer, vore därmed icke litet vunnet.

Jag kan icke heller finna något oberättigadt uti att stämpelbelägga öfverlåtelse af aktier. Stämpelafgift lägges på köp af fastighet, och aktier kunna representera fastighet, hvadan således en fastighet genom öfverlåtelse af aktier kan byta om ägare utan att stämpelbeläggning sker.

Herr Rettig berörde äfven en annan fråga, som motionären framhållit, nämligen förbud för ämbetsman att vara ledamot af aktiebolags styrelse. Tydligtvis måste ett dylikt förbud påläggas med den största varsamhet, ty det finnes många ämbetsmän, synnerligast yngre, som behöfva vinna erfarenhet, och sådan kunna de erhålla därigenom att de få plats i bolagsstyrelser. Man behöfver icke befara, att de offra för mycket tid därpå, ty de hafva alltid sina öfverordnade, som se till att de fullgöra sina plikter. Vidare finnas högre ämbetsmän, t. ex. landshöfdingar, som äro skyldiga att taga initiativ i allmännyttiga företag och måste på den grund äfven taga sate i bolagsstyrelser.

Men det finnes dessutom andra höga ämbetsmän, som borde

ägna hela sin tid åt det dem anförtrodda ämbete, men hvilka komma in i bolagsstyrelser antingen i ändamål att tillföra bolaget en väsentlig arbetskraft, hvarigenom ämbetet försummas, eller ock allenast för att göra reklam för bolaget. Det ena såväl som det andra är synnerligen olämpligt. Men jag förmodar, att de bestämmelser, som härutinnan kunna vara erforderliga, icke böra inflyta uti aktiebolagslagen utan i instruktionen för ämbetsmännen. Det är således en sak, som icke hör hit.

Herr grefve och talman! Jag har icke annat yrkande att göra än på bifall till utskottets förslag.

Herr Hasselrot: Jag skall tillåta mig att i någon mån bemöta den ärade talaren på skaraborgsbänken.

Han gjorde först den anmärkningen, att Riksdagen i år liksom under många andra år öfverlämnar väl många skrifvelser till Kungl. Maj:t, och däri är jag alldeles ense med honom, men det är nog svårt för utskottet och äfven för kammaren att ställa sig afvisande mot ett skrifvelseförslag, därest de skäl, som för detsamma förebragts, kunna anses vara riktiga och viktiga. Detta är enligt min uppfattning i förevarande fall förhållandet. Talaren ifrågasatte, huru en sådan revision som den föreslagna skulle kunna ordnas, huruvida man därvid skulle anlita en kommitté eller möjligen lagberedningen, hvilket senare han icke ansåg möjligt, då denna hade mycket annat att göra. Jag tillåter mig med anledning däraf nämna, att nuvarande ordföranden i lagberedningen uttalat sitt intresse för den här ifrågasatta revisionen, och däraf kan man möjligen hafva anledning antaga, att ärendet kommer under lagberedningens behandling. Jag vet dock icke, huru härmed kommer att ske, om Riksdagen verkligen beslutar en skrifvelse i ämnet.

Jag skall nu bedja att få så kort som möjligt gifva stöd för de 5 punkter, hvilka ligga till grund för utskottets hemställan. Den första rör ändring af § 3, angående beloppet af aktier och kapital i små bolag. Så, som nu lagen är, får kapitalet ej öfverstiga 10,000 kronor, såvida aktierna lyda å belopp af mindre än 50 och lägst 10 kronor. Nu ifrågasattes, att, utan att höja aktiernas belopp till 50 kronor, aktiekapitalet skulle kunna tillåtas öfverstiga nämnda belopp 10,000 kronor. Härvid anmärkte den förste talaren, att för dylika mindre företag man icke borde använda aktiebolagsformen, utan kunde de lämpligen ordnas under föreningsformen. Faktum är dock, att ett mycket stort antal kooperativa föreningar hafva använt aktiebolagsformen, och flera fall hafva anförts i utskottet å dylika bolag, för hvilka den nuvarande bestämmelsen medfört svårigheter. Ett aktiebolag hade sålunda bildats af arbetare i Eskilstuna, där kapitalet uppgick till 10,000 kronor och aktierna lydde å 10 kronor. Bolaget, som bedref en handelsaffär, behöfde emellertid något utvidgas, men att öka kapitalet till 15- eller 20,000 var omöjligt utan aktiernas ställande

*Om ändringar
i lagstiftningen
ang. aktiebolag.
(Forts.)*

Om ändringar i lagstiftningen ang. aktiebolag. på 50 kronor, och detta omöjliggjorde den ifrågasatta utvidgningen. Dessa arbetare, hvilka icke kunde taga en aktie å 50 kronor hvar, hade däremot säkert utan svårighet kunnat öka sin teckning med en ny aktie på 10 kronor, och därigenom hade aktiekapitalet höjts till erforderligt belopp, 20,000 kronor. När nu denna siffra 10,000 kronor ju är tämligen godtycklig och då den, såsom utskottet erinrat, tillkommit genom en slags kompromiss, så synes man, då lagen i öfrigt lärer behöfva undergå granskning, böra tillse, huruvida icke maximibeloppet för aktiekapitalet i de bolag, där aktierna lyda å mindre belopp än 50 kronor, kan ökas. Detta är anledningen, hvarför utskottet tagit upp denna punkt bland förslagen om ändring; hade den stått ensam, skulle antagligen icke någon skrifvelse därom af utskottet tillstyrkts.

Sedan kommer den viktiga punkt, som talaren alltför mycket bagatelliserat, nämligen rörande de erinringar, som gjorts emot nu gällande bestämmelser för bildande af aktiebolag samt ökning af aktiekapital såsom alltför mycket obestämda och lämnande minoriteten i majoritetens våld, och det har därvid af två talare förut påpekats, att missbruk i detta fall i mångt och mycket samt i stor skala ägt rum. Men därvid, säger den förste ärade talaren, har icke påvisats, att genom stämning och process nämnda missbruk rättats eller motarbetats. Det är dock en mycket vanskligen utväg att stämma, då icke lagen gifver anledning till antagande, att man skall vinna. Emellertid är det hårdt, att delägare i ett bolag, som bildats hufvudsakligen för ett visst ändamål, skola finna sig i, att majoriteten kastar om till något annat, så att bolaget, för hvars verksamhet kanske gifvits en sväfvande rubrik, sedermera öfvergår till något för detsamma visserligen mer eller mindre närstående, men hvilket man utom styrelsen kanske förut aldrig tänkt på. Själf har jag erfarenhet om ett sådant förhållande, att bolag genom beslut af majoriteten kastat sig på binärningar, som aldrig varit fråga om från början.

Af kanske största vikt är vidare, att man undanröjer det missbruk, som i vårt land ofta nog lärer förekomma i afseende å öfverlåtelse af aktier, så att man öfverlämnar aktier till tillfälliga innehafvare för att låta dem rösta i olika förekommande frågor. Det är i aktiebolagslagen särskildt styrelseledamöter förbjudet att rösta i fråga om decharge och val af revisorer, och detta med skäl. Men huru går man till väga äfven i ansedda bolag? Rätt vanligt lärer vara, att styrelsen för att vara säker om majoritet å bolagsstämma till bulvaner, såsom den ärade talaren på skånebänken sade, delar ut aktier, för hvilka sålunda röstas å stämman, väl ej af styrelseledamöterna själfva, men för deras räkning. Detta är ett uppenbart kringgående af lagen, och af synnerlig vikt är, att det på något sätt hämmas. Utskottet har i detta afseende, utan att lämna företräde till något särskildt, framställt förslag till uppmärksammande af en blifvande kommitté eller lagberedningen.

Det af dem, som grefve Hamilton förordade, eller att aktieöfverlåtelse skulle beläggas med viss stämpel, sätter äfven jag för min del främst. — Detta var den 3:dje punkten. Rörande den 4:de ifrågasatte den förste talaren, huruvida lämpligt vore att i lagen införa närmare bestämmelser angående sättet för uppförandet af balansräkningar. Enligt mitt förmenande är detta också en viktig punkt. Så som dessa räkningar uppgöras i åtskilliga bolag, är det så godt som omöjligt för aktieägarne att få klarhet om bolagets ställning, och mången gång, då aktieägarne trott denna vara god, har det kanske snart nog till deras öfverraskning visat sig, att kapitalet varit borta och allt förstördt. Jag finner det vara synnerligen viktigt, synnerligen angeläget, att bestämmelser i detta hänseende göras, om än icke så långt gående, som den tyska lagens minutiösa föreskrifter. Jag har hört ifrågasättas, huruvida i detta afseende icke blott formella bestämmelser borde gifvas, utan jemväl tillses, att de i balansräkningen upptagna posterna vore materiellt riktiga och för sådant ändamål granskas af opartiska personer, hvarigenom man finge visshet att uppgifna värden icke vore fingerade. Ja, detta komme äfven vid blifvande revision att tagas i öfvervägande.

Så kommer nu den sista frågan, som icke skulle vara af så stor vikt, då Riksdagen redan gjort framställning till Kungl. Maj:t angående rätt för en minoritet inom aktiebolag att tillkalla en sakkunnig revisor. Detta ansåg den ärade talaren på skaraborgsbänken vara allt, som behöfdes. Vore det för styrelsen i ett bolag gifvet, att vissa dess åtgöranden genom en sakkunnig revisor skulle komma till offentlighet, skulle den icke, ansåg han, våga sig på sådant. Jag är icke säker därpå. Många bolag finnas, där styrelsen visat sig hafva så hård panna, att det måste fordras jemväl rätt för minoritet att på grund af verkställd revision föra talan. Ty är styrelsen hänsynslös, bryr den sig icke om gjorda anmärkningar, utan låter ändock majoriteten votera decharge. Jag förmodar, att, såsom lagutskottet säger, detta ofta nog blefve följden, om minoriteten icke finge rätt att med ledning af revisionens gjorda uttalanden föra talan. Däremot tror jag icke det lämpar sig, och det sade äfven grefve Hamilton, att i aktiebolagslagen införa bestämmelser i fråga om ämbetsmäns rätt att vara styrelseledamöter eller revisorer i aktiebolag. Skall inskränkning i detta afseende ske, bör den göras genom de särskilda, för ämbets- och tjänstemän gällande instruktionerna, men jag betviflar, att något dylikt i nämnvärd mån kan äga rum. Eu hel mängd ämbetsmän hafva förmögenhet i aktier, vare sig de själfva placerat den så, ärt aktier eller genom gifte fått sådana, och det vore hårdt att förbjuda dem att såsom styrelseledamöter medverka vid förvaltningen af denna deras förmögenhet eller såsom revisorer granska denna förvaltning. Mig förefaller det icke möjligt. Kungl. Maj:t skulle kanske i vissa fall, såsom t. ex. redan nu i fråga om högsta domsto-

*Om ändringar
i lagstiftningen
ang. aktiebolag.
(Forts.)*

Om ändringar i lagstiftningen ang. aktiebolag.
(Forts.)

lens ledamöter, för vissa andra kategorier möjligen kunna minska rätten i detta afseende, men allmänna bestämmelser härom vore ett bra långt gående ingrepp på en rätt, som äfven bör tillkomma en ämbetsman.

Under sådana förhållanden finner jag mig böra yrka bifall till lagutskottets hemställan i båda punkterna.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, hvilken återtagit ledningen af förhandlingarna, att, som föreliggande hemställan omfattade två punkter samt särskildt yrkande blifvit framställt angående punkten 2, propositioner komme att göras beträffande hvardera punkten för sig. På därefter gjord proposition bifölls utskottets hemställan i punkten 1.

Vidare yttrade herr talmannen, att i afseende på punkten 2 yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att utskottets hemställan skulle afslås.

Sedermera gjordes propositioner jämlikt dessa båda yrkanden och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Ifrågasatt upphäfvande af kungörelsen om upphörandet af posträtter m. m.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 4 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 32, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen i syfte att kungörelsen angående upphörandet af posträtter m. m. den 9 november 1836 måtte upphöra att gälla.

Herr Trygger: Jag ber om ursäkt, att jag på denna sena timme upptager kammaren, men det är tvenne anmärkningar jag måste göra emot utskottets betänkande, en formell och en materiell. Den fråga, som är före, gäller upphäfvandet af de särskilda bestämmelser om forum beträffande åtskilliga posttjänstemäns förseelser i tjänsten, hvarom stadgas i kungörelsen den 9 november 1836. Motionären har hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t skulle begära upphäfvande af dessa särskilda stadganden, i följd hvaraf lagens allmänna bestämmelser om forum i brottmål skulle blifva tillämpliga. Utskottet går med motionären, men endast delvis. Motionären har begärt, att *Kungl. Maj:t* skulle upphäfva denna författning, under det utskottet föreslår en skrifvelse med anhållan, att Kungl. Maj:t skulle för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelse, hvarigenom ifrågavarande kungörelse skulle upphöra att gälla. Enligt min mening är detta från utskottets sida felaktigt, ty denna författnings upphäfvande ligger inom Kungl. Maj:ts befogenhet. Den har tillkommit utan Riksdagens hörande i kraft af 10 kap. 26 § rättegångsbalken, och Kungl. Maj:t äger också att i samma ordning upphäfva den-

samma. Detta är min formella anmärkning; sedermera finnes äfven en materiell anmärkning mot betänkandet. Utskottet vill icke gå med motionären däri, att man skulle utan vidare slopa bestämmelserna i 1836 års kungörelse. Särskildt med hänsyn till förseelser i tjänsten af postiljoner och postförare eller öfver hufvud taget dem, som med postens förslande hafva befattning, anser utskottet det vara af vikt att erhålla bestämmelser angående domstols behörighet i sådana fall, då det är tvifvelaktigt, hvar ett brott blifvit begånget. Utskottet finner det mycket svårt att bestämma forum i till exempel det fall, att en posttjänsteman medföljer en ångbåt eller bantåg, »som på kort tid genomfar flera jurisdiktionsområden», och på denna grund borde, enligt utskottets mening, framställning göras, att Kungl. Maj:t ville framkomma med förslag rörande forum i dylika fall. Det förefaller mig ägendomligt, att utskottet förbisett, att äfven andra personer kunna begagna sig af järnvägar och ångbåtar, som på jämförelsevis kort tid genomfara flera jurisdiktionsområden, och att sålunda icke blott af posttjänstemän, utan ock af andra personer brott kunna begås under sådana omständigheter, att det blir svårt att bestämma forum. Jag tror, att i alla dessa fall bestämmelser skulle kunna behövas, ehuru de icke torde vara absolut nödvändiga. Jag skall icke upptaga kammarens tid med att redogöra för skälen härtill, men så mycket är säkert, att det icke duger att begära bestämmelser för förevarande speciella fall, då man icke begär generella stadganden för alla likartade.

På grund af hvad jag anfört och då utskottets förslag sålunda lider af väsentliga brister, kan jag icke tillstyrka detsammans antagande, men skulle gärna vara benägen att tillstyrka bifall till motionärens skrifvelseförslag. Då emellertid ingen inom utskottet reserverat sig till förmån för detta, och då frågan icke är af den vikt, att vi icke kunna undvara en skrifvelse, vill jag på grund af frågans närvarande läge yrka afslag såväl å motionen som utskottets hemställan.

Herr Hasselrot: Därest utskottet, såsom den ärade talaren ifrågasatte, tillstyrkt motionärens förslag oförändradt, hade utskottet icke haft något annat än att hemställa, att Kungl. Maj:t måtte upphäfva nu ifrågavarande kungörelse, som i administrativ väg utfärdats, men då utskottet icke velat följa motionären så långt, utan i stället ifrågasätter en modifikation af hans förslag, och sålunda begär nya lagbestämmelser om forum i vissa fall, som naturligtvis höra till Konungens och Riksdagens gemensamma beslutanderätt, samt upphäfvande af nu gällande bestämmelse icke bör företagas utan i sammanhang med de nya lagbestämmelser, som äro i fråga, fanns för utskottet icke någon annan utväg än att föreslå, att i detta fall stiftande af ny lag och upphäfvande af gammal skulle ske på samma sätt. Detta är förklaringen rörande

*Ifrågasatt
upphäfvande
af kungörelsen
om upp-
hörandet af
posträtter
m. m.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
upphäfvande
af kungörelsen
om upp-
hörandet af
posträtter
m m.
(Forts.)*

den formella anmärkning, som den ärade talaren ansåg sig böra göra.

Jag vill nu öfvergå till det sakliga. Då här af utskottet ifrågasätts särskilda bestämmelser om forum för posttjänstemäns förseelser i tjänsten under resa med järnväg eller ångbåt, hvilken sträckt sig genom mera än en domvärjo eller genom flera län, har utskottet alldeles icke förbisett, att sådant äfven kan vara behöfligt rörande andra personer eller andra förbrytelser, men motionen afser endast posttjänstemän och således hade utskottet hvarken rättighet eller anledning att föreslå allmänna bestämmelser i fråga om förbrytelser, som begåtts under sådana omständigheter, som här nämnts. De äro emellertid enligt utskottets uppfattning särskildt behöfliga beträffande posttjänstemän, mer än beträffande andra personer. I fråga om bantåg, som föra post t. ex. mellan Stockholm och Malmö, blir det ofta så godt som omöjligt att säga, hvar ett tillgrepp skett. I det fall, att man icke kan konstatera, hvar den af en posttjänsteman begångna förbrytelsen skett, synes mig således af vikt, att särskilda bestämmelser gifvas om forum.

Frågan är icke stor, såsom den föregående talaren anmärkte, men då olägenheter kunna uppstå, såvida icke gällande bestämmelser förtydligas, tillåter jag mig yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Sjöcrona: I anledning af hvad som anmärkts emot den sista delen af lagutskottets hemställan och af hvad lagutskottets ordförande anført, anser jag mig böra meddela upplysning, att jag för ett par år sedan afgifvit underdånigt utlåtande öfver en af kungl. järnvägsstyrelsen och de enskilda järnvägsstyrelsernas förening af-låten framställning till Kungl. Maj:t om meddelande af bestämmelser rörande forum för brott, som begåtts på järnvägståg. Jag har sålunda anledning antaga, att denna fråga nu ligger hos Kungl. Maj:t till pröfning.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr vice talmannen, hvilken å nyo öfvertagit ledningen af förhandlingarna, i enlighet med de yrkanden, som under öfverläggningen förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå; och förklarade herr vice talmannen sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 32, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 36;

Nej — 45.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 3 och 4 innevarande mars *Anslag till ny* bordlagda utlåtande n:o 29, i anledning af Kungl. Maj:ts i stats- *rörlig materiel* verkspropositionen gjorda framställning om anslag till anskaffande *vid statens* af ny rörlig materiel vid statens redan trafikerade järnvägar. *trafikerade järnvägar.*

Herr von Möller: Jag får bekänna, att jag finner statsutskottets betänkande både kort och godt; kort, det omfattar 4 1/2 rader, och det är godt på det sätt, att man ju prutat af en million utan men för järnvägarna. Jag kommer naturligtvis att votera för det af statsutskottet förordade anslaget, men jag är här icke blott för att votera, utan ber äfven att få resonera något om medlens användande.

Redan många gånger förut har jag talat i denna sak och uppmanat järnvägsstyrelsen att vidtaga åtgärder för att bättre tillgodose hygienens kraf, än hvad nu är fallet, och jag upprepar nu denna min anhållan utan att besvara herrarne med några vidlyftiga detaljanmärkningar. Hvad nu en detalj beträffar, ber jag att vi åtminstone måtte slippa dessa plyschöverdrag samt schagg- och kokosmattor. En järnvägstjänsteman vid västkustbanan har visserligen förklarat, att kokosmattorna, som vid denna bandel tyvärr allt fortfarande användas i kupéerna, vore de *bästa* man kunde få, *»ty de taga till sig all smuts»*. Jag anser i detta fall det högsta intresset icke vara att tillvarataga *smutsen*; man bör väl hellre tillvarataga de *resandes lif och hälsa*. Vidare vill jag anmärka, att under dagarna filter och dynor i soffkupéerna ligga uppkastade i näten utan öfverdrag; jag tror de bättre skulle kunna förvaras i särskilda kupéer, så att icke, då de skola användas, de äro genompyrda med damm och luktande af tobaksrök. Jag anser, att den kungl. styrelsen borde vidtaga några åtgärder i detta hänseende. En professor i hygien vid en af våra högskolor bad mig fästa styrelsens uppmärksamhet på det olämpliga sätt, hvarpå de resande till våra lungstotssanatorier befordras. Jag känner väl reglementets föreskrift, att de sjuke i sådana fall skola färdas i särskilda kupéer, men ett faktum är, att detta icke iakttages. Desse sjuke borde transporteras i särskilda sjukvagnar, hvarigenom man kunde slippa att få

Anslag till ny
rörlig materiel
vid statens
trafikerade
järnvägar.
(Forts.)

öfriga vagnar nedsmittade af tuberkelbaciller. — Ett annat önskningsmål, som den af mig åberopade professorn framhöll, vore, att järnvägsstyrelsen tid efter annan måtte *konferera med fackmän på hygienens* och det tekniska området beträffande såväl inredningen af vagnarna som sättet för själfva rengöringen.

Herr Dieden: Då utskottet afgaf detta betänkande, hade icke järnvägsolyckan mellan Elmhult och Killeberg ägt rum. Angående denna olycka ser man sig i en malmötidning för i går i tillfälle att meddela, att de nyare, tyngre skenorna ännu icke blifvit inlagda på denna bandel; att somliga af syllarna voro så uppruttade, att endast kärnan till en handleds tjocklek fanns kvar, och lämnade föga fäste för spikarna; samt att järnvägspersonalen redan länge varit rädd för sina lif, då de passerade denna bandel. Hvems är nu skulden till sådant? Är den Riksdagens, som icke beviljat tillräckliga medel, eller har järnvägsstyrelsen begått en försummelse? När man ser den kolossala trafik, som äger rum på södra stambanan, där förutom alla person- och godståg man anser sig behöfva dagligen sända tre snälltåg i hvardera riktningen mellan Stockholm och Malmö, kan man förstå, att slitningen är enorm och att betydliga anslag behöfvas för underhåll såväl af banvallen som af järnvägens rullande materiel. Då järnvägsstyrelsen nu har begärt fem millioner kronor till ny rörlig materiel för nästa år, har jag icke mod att vara med om att pruta af en million på denna summa, utan yrkar bifall till Kungl. Maj:ts framställning om anslag af fem millioner kronor.

Herr Fränckel: Jag kan förstå, att den siste ärade talaren, möjligen på grund af den trafik, som förefinnes å södra stambanan, tycker sig finna, att anledning förefinnes för järnvägsstyrelsen äfvensom för Kungl. Maj:t att begära ett anslag på 5,000,000 kronor till rörlig materiel, men jag kan icke förstå, huru man kan vilja kombinera denna pretention med hvad han nyss nämnde i afseende på underhållet af den bandel, där nu den sorgliga olyckshändelsen inträffat. Det anslag, som här begäres, afser uteslutande den rullande materielen, och frågan om anslag till underhållet är redan af Riksdagen afgjord.

Hvad själfva frågan beträffar, vill jag hoppas, att den ärade talaren med sin relation icke afsett att i detta fall göra något angrepp på järnvägsstyrelsen i afseende på underhållet af spåret å statsbanorna, ty i det fallet föreställer jag mig, att hela landet är enigt därom, att detta underhåll skötes på ett rationellt och berömvärdt sätt.

Hvad nu angår den nedsättning, som utskottet ansett sig böra göra från 5,000,000 kronor till 4,000,000 kronor, har detta, såsom också framgår af betänkandet, icke skett på ett lättvindigt sätt, utan i samråd med järnvägsstyrelsen och i betraktande af de många anslag,

som under året föreligga. Detta är anledningen till den af utskottet gjorda nedsättningen.

Jag tillåter mig yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, att i afseende på förevarande utlåtande yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, såvidt den skilde sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad.

Härefter gjordes propositioner jämlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Aflämnades och bordlades följande motioner:

n:o 48, af herr *af Burén*, om införande i folkskolor och elementarläroverk af undervisning i skogsvård m. m.; och

n:o 49, af herr *Bremberg*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om skogsvårdsafgifter m. m.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Cederberg* under fyra veckor från den 11 i denna månad och herr *Stephens* under fjorton dagar från och med den 12 i samma månad.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att bland betänkandena på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle sättas främst de, som under dagen bordlagts första gången;

hvarjämte, likaledes på hemställan af herr vice talmannen, medgafs, att de anslag, som utfärdats till sammanträdets fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 4,09 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
